

NVE

NVEs innstilling

Revisjon av konsesjonsvilkår for Seljordsvatn

Seljord og Midt-Telemark kommuner i Telemark
fylke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver	Midt-Telemark kommune
Referanse	201306918-57
Dato	16.12.2025
Ansvarlig	Carsten Stig Jensen
Saksbehandler	Jakob Fjellanger

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:

www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Sammendrag

Krav og saksbehandling

I 2013 sendte Seljord, Tokke og Kviteseid kommuner inn krav om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Seljordsvatn, sammen med tilsvarende krav for Sundsbarmreguleringen. Begge kravene var basert på Faun rapport 039-2013, som var vedlagt (dok. 1). For Seljordsvatn er kravet hovedsakelig begrunnet i endret manøvreringspraksis av hensyn til friluftsliv, reiselivsnæring og grunneiere. NVE vedtok den 24.09.2015 (dok. 8) å åpne sak om revisjon av konsesjonsvilkår i begge sakene. Konsesjonæren for reguleringen av Seljordsvatn er Midt-Telemark kommune. Revisjonsdokument ble sendt på høring i 2016 sammen med revisjonsdokumentet i vilkårsrevisjonen for Sundsbarmreguleringen. NVE avholdt offentlig befaringsmøte i september 2019 for begge sakene.

Høring

Ingen høringsparter har innvendinger mot å justere manøvreringen av Seljordsvatn. Men det er blitt påpekt at eventuelle endringer ikke må føre til dårligere forhold for anadrom fisk i Bøelva, eller forverre flomproblemene der.

NVEs vurdering og anbefaling

NVE anbefaler at konsesjonsvilkårene oppdateres i tråd med moderne standard konsesjonsvilkår.

NVE anbefaler at når vannstanden i Seljordsvatn er over kote 116,45 i perioden 1. mai til 30. september skal luka stå åpen.

NVE anbefaler at minstevannføring ut av Seljordsvatn som har vært praktisert siden 1984, og som er basert på privatrettslige avtale fra 1983, fastsettes i manøvreringsreglementet. Dette medfører også at det i manøvreringsreglementet for Sundsbarmreguleringen må settes inn en bestemmelse om slipp av vann til Seljordsvatn.

Innhold

1. Åpning av vilkårsrevisjon	3
2. Berørte områder	5
3. Revisjonsdokument	7
4. Saksbehandling og høringsuttalelser	11
5. Overordna rammer og prioriteringer	13
6. NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget	14
7. NVEs vurdering av krav	14
8. Avklaring av forvaltningsprinsipper og -mål	27
9. NVEs anbefaling/konklusjon	27
10. NVEs merknader til reviderte konsesjonsvilkår	28
11. NVEs kommentarer til revidert manøvreringsreglement	32
12. NVEs kommentar til manøvreringsreglement for Sundsbarmreguleringen	33
13. Oppfølging av reviderte vilkår	33
14. Framdriftsplan	34

Henvisning til saksdokumenter er angitt med (dok.). Inneværende saksnummer er 201306918.

Dokumentene er tilgjengelige i vår postjournal via elnnsyn og på sakens nettside:

www.nve.no/7676/V.

1. Åpning av vilkårsrevisjon

Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår

Revisjonsadgangen gir primært muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringen, men vilkårene kan også bli modernisert og uaktuelle vilkår kan bli slettet. Rammene for selve konsesjonen, inkludert reguleringshøyden, er fastsatt og kan ikke endres ved vilkårsrevisjon. Det er bare konsesjonsvilkårene som kan tas opp til revisjon. Når en revisjon av vilkårene er foretatt, vil det normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet.

Framsatte krav

Seljord, Tokke og Kviteseid kommuner har framsatt krav om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Seljordsvatn (dok. 1). Dette ble gjort samtidig med krav om revisjon av konsesjonsvilkår for Sundsbarmreguleringen (NVE sak 201306917, sakens nettside: www.nve.no/7302/V, vår innstilling i saken ble gitt til Energidepartementet 21.05.2025). De viktigste kravene tilknyttet Seljordsvatn angår høye vannstander i Seljordsvannet, og de utfordringer dette skaper for campingplasseiere og grunneiere ved vannet. Mer konkret krever kommunene en vurdering av manøvreringsreglementet og bruken av luka i utløpet av Seljordsvatnet.

Enkelte campingplasseiere og grunneiere ved Seljordsvatn har også bragt inn andre forhold som de antar kan ha bidratt til problemene knyttet til vannstand. Dette gjelder bl.a. påstander om etablering av terskel eller utlegging av masser i utløpet av Seljordsvatn, og bakgrunnen for omlegging av utløpet til Bjønndøla.

Åpning av vilkårsrevisjon

På basis av framsatte krav vedtok NVE den 24.09.2015 å åpne sak om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Seljordsvatn.

Følgende konsesjon skal revideres:

- Ministerpresidentens vedtak 19.05.1944. Tillatelse for Bø kommune til å regulere Seljordsvatn. (Konsesjonen ble bekreftet ved kgl.res. 20.07.1945.)

Gjeldende konsesjon og avtale om minstevannføring

Ved departementsavgjørelse av 26.09.1952 ble konsesjonen oppdatert i henhold til endring av det lokale høydesystemet som reguleringshøyden var referert til (dok. 1 vedlegg 4 og 5). Konsesjonen ble gjort tidsubegrenset ved brev fra Nærings- og energidepartementet av 08.03.1996).

Konsesjonen av 19.05.1944 ga tillatelse til å senke vannstanden i Seljordsvatn 1 m. I brev fra NVEs hovedstyre til Bø kommune av 23.10.1952 (se vedlegg 4 til revisjonsdokumentet, dok. 11) slås det fast at senkningsretten gjelder under «lavvann».

Det ble deretter sprengt en kanal gjennom bergterskelen på den ene siden av utløpet fra Seljordsvatn, og etablert nålestengsel for å regulere vannføringen. Nålestengselet ble erstattet av en klappluke i 1981. Arrangementet har funksjon først og fremst ved lave vannstander i Seljordsvatn, men kan ikke senke vannstanden mer enn 0,5 m. Dagens situasjon framgår av fotoene i figurene 1 og 2.

Figur 1. Foto av utløpet fra Seljordsvatn ved Hagadrag (fra dok. 56). Lukekonstruksjonen til venstre og naturlig terskel til høyre. Del av bergterskel kan skimtes like til høyre for lukekonstruksjonen.

Figur 2. Foto av luka (fra dok. 56).

Ved brev fra NVE til Bø kraftverk av 24.08.1967 (NVE 201306718-44) ble det slått fast at den delen av reguleringen som ikke var fullført hadde falt bort. Dette innebar at reguleringsretten kun gjaldt den øverste ca. 0,5 m av senkningen på 1 m som opprinnelig fikk konsesjon. Eksisterende reguleringsrett er altså ca. 0,5 m senkning (se vedlegg 5 til revisjonsdokumentet).

I vassdragsskjønn av 30.08.1979 Sesjon X (se Sundsbarmrevisjonen, NVE sak 201306917-46) ble det pålagt at man skal sørge for at vannføringen ut av Seljordsvatn ikke er lavere enn 3,0 m³/s hele året (se skjønnets s. 34-35). Etter privatrettslig avtale av 30.12.1983 med tidligere Bø kommune (dok. 1 vedlegg 6) påtok Sundsbarm Kraftverk (Skagerak Energi) seg å sørge for at laveste vannføring ut av Seljordsvatn skal være 4,5 m³/s fra våren og utover sommeren. Videre ble det avtalt at når magasinet i Seljordsvatn er tappet ned skal det etterfylles med vann fra oppstrøms magasiner, slik at vannføringen ut fra Seljordsvatn ikke er lavere enn 4,0 m³/s.

Om konsesjonæren

Konsesjonæren er Midt-Telemark kommune. Sundsbarm Kraftverk, representert ved Skagerak Energi (SE), står for den daglige driften av reguleringen på vegne av konsesjonæren.

2. Berørte områder

Seljordsvatn er del av Bøvassdraget, som renner fra Sandsetvatn på Hardangervidda-platået, via Seljordsvatn til Norsjø (figur 3). Vassdraget oppstrøms Seljordsvatn er regulert med største magasin i Sundsbarmvatn. Sundsbarmvatn mottar også vann overført fra Dalaåi og Morgedalsåi i Tokke og Kviteseid kommuner. Fra Sundsbarmvatn går vannet i tunell til Sundsbarm kraftverk, som har utløp i Vallaråi litt oppstrøms Seljordsvatn.

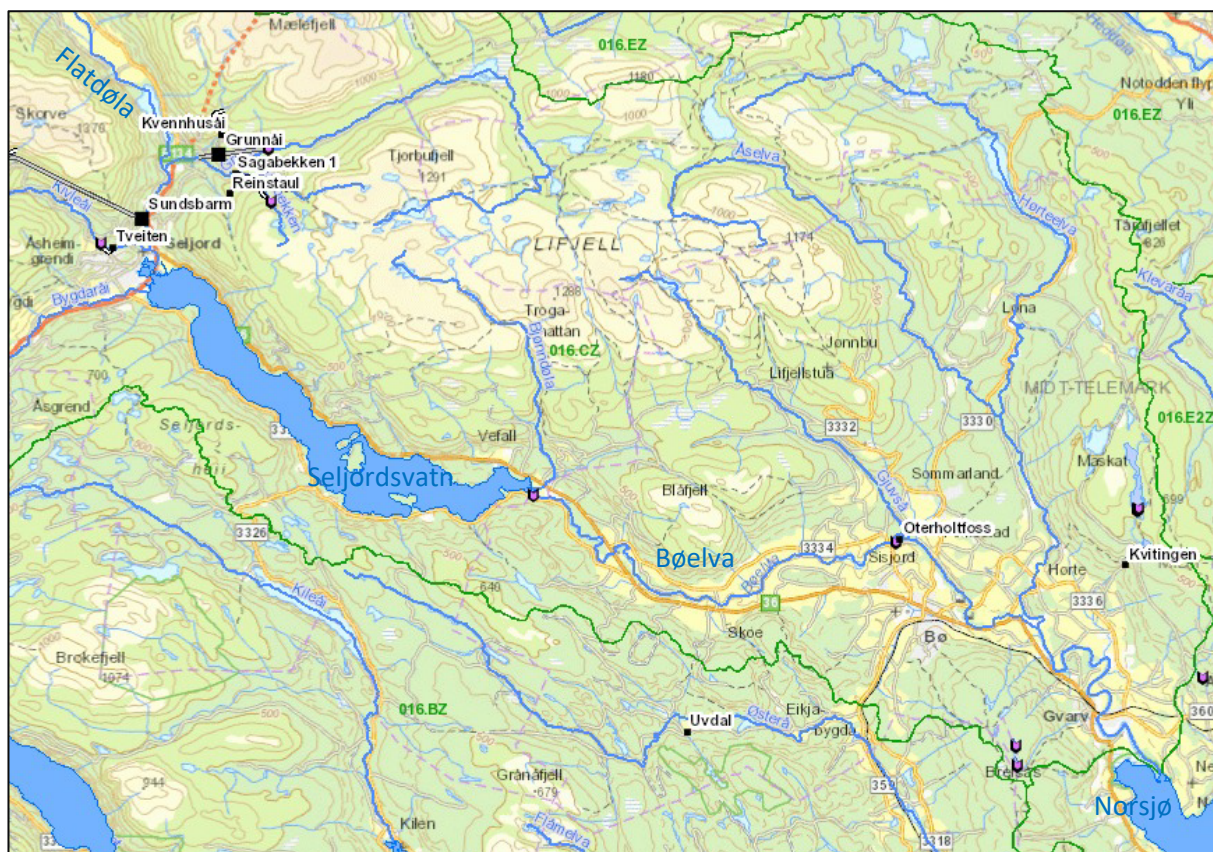
Høyeste del av berørt nedbørsfelt er Bossnuten (kote 1431) ved Sandsetvatn. Nederste del er utløpet av Oterholt kraftverk (ca. kote 70). Berggrunnen i området består i hovedsak av grunnfjell med næringsfattige bergarter som kvartsitt/kvartsskifer og rhyolitt, men stedvis også mer næringsrike bergarter som basalt og kalkholdig skifer. Landskapet er preget av slake viddeaktige former i nordlige områder, dallandskapet ved Seljord, og mer åpent landskap ned mot Bø sentrum.

I dalførene er det barskog og blandingsskog, med høyereliggende fjellbjørkeskog opp til tregrensa på ca. 1100 moh. Langs Bøelva er det mer innslag av varmekrevende løvskog.

Flere vassdrag i området er vernet mot utbygging, bl.a. Bygdaråi som renner inn i Seljordsvatn fra vest, Kileåi og Østeråi i sør, Bjørndøla/Hønseåi som renner inn i Seljordsvatn, og Gjuvsåi, Hørteelva, Klevaråa og Mjella nordøst for Seljordsvatn.

I hele vassdraget er det ørret. Ørekyte finnes også i store deler av vassdraget. I Seljordsvatn er det storørret.

Bøelva passerer bl.a. tettstedene Seljord og Bø. Europavei 134 passerer langs vestenden av Seljordsvatn. Riksvei 36 følger Bøelva fra Norsjø, forbi Bø sentrum og på nordsiden av Seljordsvatn til Seljord sentrum. Det drives turisme og reiselivsaktiviteter en del steder i området, bl.a. campingplasser langs Seljordsvatn. Det er tilrettelagt for bading en del steder, og drives elvepadling bl.a. i Bøelva. Det er også en del jordbruksområder bl.a. langs Bøelva og Flatdøla. Nedbørsfeltet for Sundsbarmreguleringen grenser til feltet for Hjartrdøla-reguleringen i nordøst og Tokkereguleringen i vest.

Figur 3: Oversiktskart over vassdraget fra Seljordsvatn til Norsjø, fra NVE Atlas. Blå strek angir vassdrag.

Eksisterende vannkraftanlegg og hydrologiske hovedtall for Seljordsvatn

I tabellene 1 til 3 nedenfor gjengis en del nøkkeltall for reguleringen, vannføringen og Oterholt kraftverk.

Tabell 1: Seljordsvatn

Ureg. (naturlig) vannstand	LRV	Regulerings-høyde (m)	Volum (mill. m³)	Overflateareal (km²)
116,156*	115,656*	~0,5	5	16,6

*Se dok. revisjonsdokumentets vedlegg 4 (dok. 11), dok. 49 og dok. 56. Kotehøydene er referert til NN 2000.

Tabell 2: Hydrologiske hovedtall for Seljordsvatn ved utløpet.

Middelvannføring	Alminnelig lavvannføring	Q95 sommer	Q95 vinter	Årlig tilsig (mill. m³)
23,1	2,6	3,9	2,5	526,3*

*Inkludert overføringen fra Dalaåi/Morgedalsåi.

Tabell 3: Hovedtall for Oterholtfoss kraftverk.

Inntak	Bøelva
Utløp	Bøelva
Fallhøyde (m)	22
Ytelse (MW)	0,85
Produksjon (GWh/år)	5
Slukeevne (m³/s)	4,5
I drift	1932
Eier	Midt-Telemark kommune

Magasinrestriksjoner og minstevannføringer

Det er ikke pålagt magasinrestriksjoner i Seljordsvatn. Som nevnt i kapittelet «*Gjeldende konsesjon og avtale om minstevannføring*» tidligere i denne innstillingen, er det inngått avtale mellom konsesjonæren og Sundsbarm kraftverk om minstevannføringen fra Seljordsvatn på 4,5 m³/s fra våren og utover sommeren, eventuelt 4,0 m³/s hvis minstevannføringen må opprettholdes ved tapping av magasin vann fra Sundsbarmreguleringen.

Manøvreringspraksis er at luka stort sett er lukket, men at den åpnes ved lav vannstand i Seljordsvatn, hvis dette trengs for å sørge for driftsvannføring i Oterholt kraftverk.

Fiskebestander

Det finnes storørret i Seljordsvatn. Vallaråi i vestenden av vannet er oppgitt som gytevassdrag for storørret i Miljødirektoratets rapport fra 2020 [Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret \(M-1786|2020\)](#). Storørreten i Seljordsvatn er gitt svært stor verdi, men vassdraget er ikke utpekt som en kandidat til å være et nasjonalt storørretvassdrag.

Storørret i østre del av Seljordsvatn antas å være en egen bestand. Den bruker øvre del av Bøelva som viktigste gyteområde.

Sik finnes i Seljordsvatn og antas å spille en viktig rolle som matfisk for storørret. Sik kan gyte både i elver og innsjøer.

3. Revisjonsdokument

Bø kommune (nå Midtre Telemark kommune) utarbeidet revisjonsdokument for reguleringen av Seljordsvatn (dok. 11). Dokumentets sammendrag gjengis nedenfor:

«Bø kommunes regulering av Seljordsvatnet ble konsedert 19. januar 1944. Tillatelsen innebærer en senking av Seljordsvatnet med 1,0 m med et magasin på ca. 9 mill. m³. Senkningsarbeidet som ble utført, gir bare mulighet for ca. 0,5 m regulering, men det er den opprinnelige tillatelsen som fortsatt gjelder og med det reglementet som da ble fastsatt.

Formålet med reguleringen var primært å sikre et jevnere vintertilløp til Oterholt kraftverk som Bø Elektrisitetsverk eide.

Reguleringsinnretningen var i utgangspunktet et enkelt nålestengsel som ble ombygd og erstattet med en klappeluke i 1980.

Etter at Sundsbarmreguleringen ble satt i drift i 1970, ble betydningen av magasinet endret. I dag har magasinet en viktig funksjon som buffer for å opprettholde minstevassføringen i Bøelva som Sundsbarm Kraftverk og Bø kommune gjorde avtale om i 1983. Avtalen er beskrevet nærmere i kapittel 3.1.

Etter krav fra Seljord, Kviteseid og Tokke kommuner fattet NVE vedtak om revisjon av vilkårene for reguleringen av Seljordsvatnet 24.09.2015. Kravet er begrunnet med at vannstanden ofte er for høy og har medført skader for reiselivsinteresser rundt vatnet. Det kreves en hydrologisk dokumentasjon spesielt vedrørende sommervannstanden i vatnet og at det eventuelt defineres et manøvreringsreglement for magasinet og bruken av luka.

....

Konklusjonen når det gjelder eksisterende vilkår og innkomne krav kan sammenfattes slik:

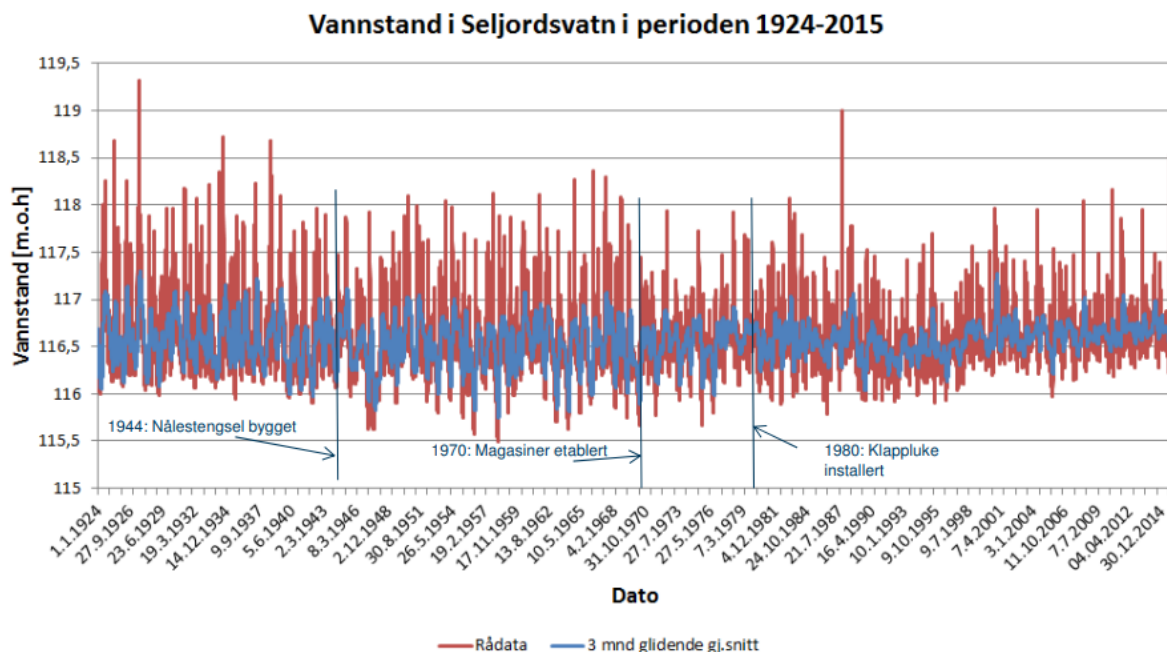
- *Kravet om gjennomføring av en hydrologisk vurdering av situasjonen i Seljordsvatnet, spesielt når det gjelder sommervannstanden, er detaljert utført av Skagerak Energi og lagt ved dette dokumentet som vedlegg 7. Analysen viser at reguleringen av Seljordsvatnet ikke har hatt nevneverdig betydning for vannstanden. Det kan se ut som at flomvannstanden er blitt lavere etter at reguleringen ble satt i drift.*
- *Kravet om innføring av et manøvreringsreglement antas å gjelde endring av reglementet. Bø kommune mener at en endring av reglementet for å oppnå lavere flomvannstand ikke vil gi noen gevinst da bruk av reguleringsluka ikke vil ha noen nevneverdig betydning for vannstanden ved vassføringer over 30-35 m³/s, jf. kapittel 11.3. Ulempene som er påpekt, skyldes antakelig at det er blitt bygd for nær vatnet.*
- *Bø kommune vil heller ikke tilrå magasinrestriksjoner for å råde bot på de skadelige flomvannstandene. Magasinet spiller i dag en viktig rolle for vannhusholdningen i vassdraget, særlig med tanke på minstevassføringen i Bøelva. Dersom det blir gitt konsesjon til de omsøkte Herrefoss og Nye Oterholtfoss kraftverker¹, vil magasinet også få en viktigere rolle som reguleringsmagasin for disse kraftverkene enn det har i dag for det langt mindre Oterholtfoss kraftverk. Enhver restriksjon på bruken av magasinet vil ha negative konsekvenser for kraftproduksjonen i vassdraget.»*

Historisk oversikt over vannstander i Seljordsvatn

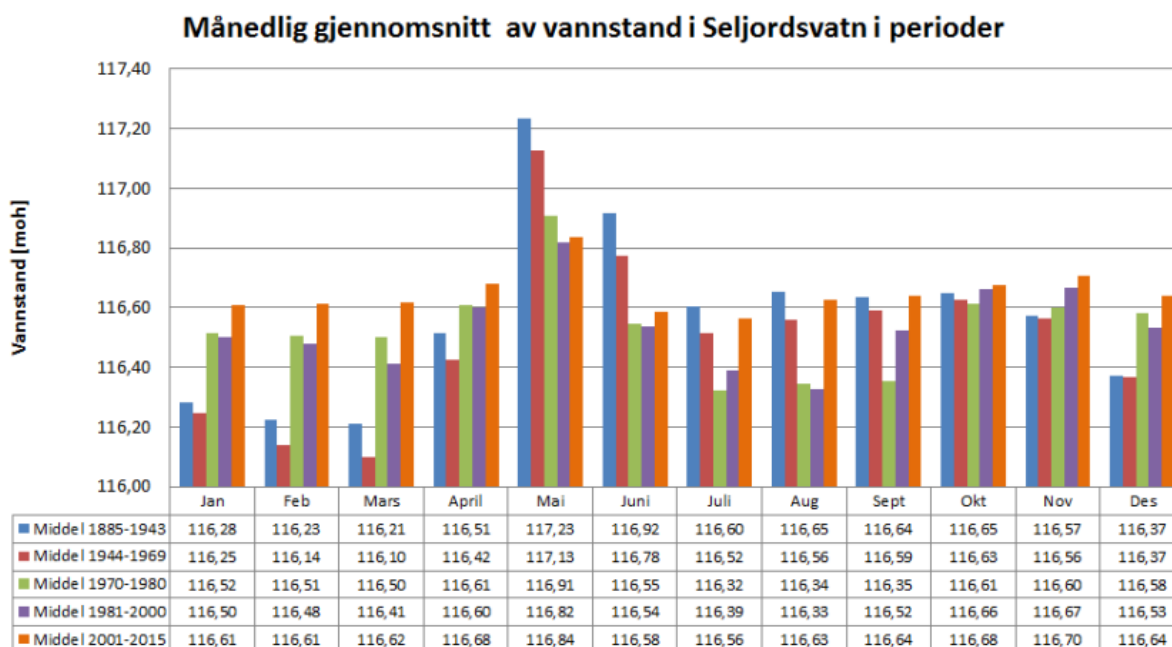
I revisjonsdokumentets vedlegg 7 (dok. 11) presenteres en historisk oversikt over vannstander i Seljordsvatn fra 1884 til 2015. Presentasjonen er utarbeidet av SE, som drifter Sundsbarm kraftverk og reguleringen av Seljordsvatn. Bakgrunnen for presentasjonen er behovet for å framskaffe

¹ NVEs bemerkning: Den 31.10.2017 avsto NVE søknaden om Herrefoss kraftverk. Det var hensynet til storørret, elvemusling og fiskeinteressene i Bøelva som var sentrale tema bak NVEs vurdering (201206788). Den 04.03.2020 avsto departementet søknaden om Nye Oterholtfoss kraftverk (vår referanse 201301317). Kraftverkets påvirkning på naturmangfold, kulturminner og -miljø, landskap og friluftsliv var årsakene bak avslaget.

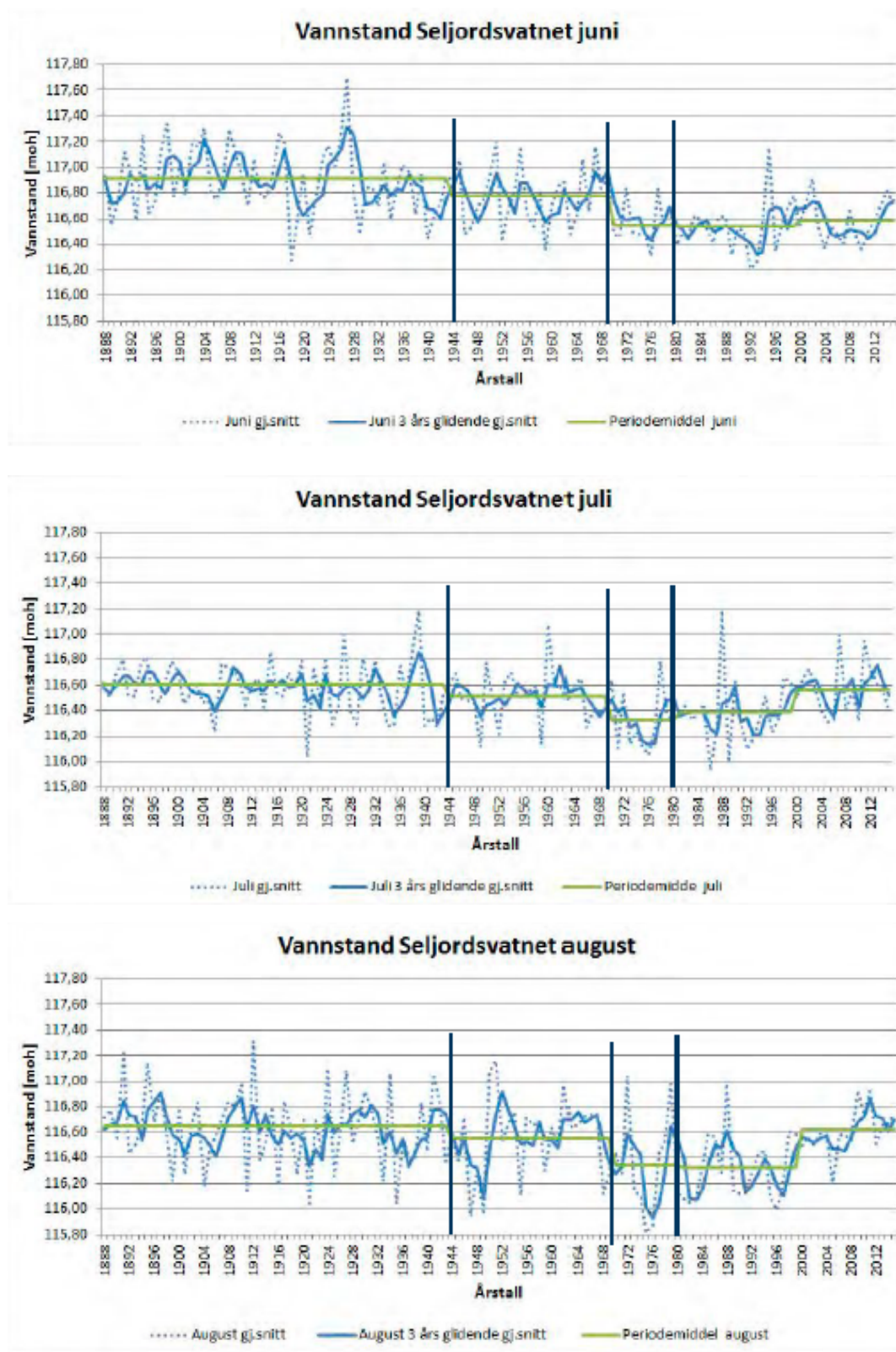
informasjon som kan gi svar på spørsmål som er reist av partene i saken. Grunnlagsdataene består av daglige målinger av vannstanden i Seljordsvatn fra 1884 til 2015, fra målestasjonene 16.123.0 og 16.33. Vannstandene er oppgitt etter NN1954. I figurene 4, 5 og 6 nedenfor er gjengitt noen av kurvene for vannstand og nedbør fra revisjonsdokumentet.

Figur 4: Gjennomsnittlige vannstander i Seljordsvatn for perioden 1924-2015. Vannstandene er oppgitt i kotehøyder referert til NN1954, som ifølge Multiconsult må påplusses 2,6 cm for å få kotehøyder referert til NN2000 (dok. 56 s. 5).

Figur 5: Månedlige gjennomsnittsvannstander i Seljordsvatn for 5 perioder i tidsrommet 1885-2015. Kotehøyder referert til NN1954, som må påplusses 2,6 cm for å få NN2000.

Figur 6: Gjennomsnittlige vannstander (NN1954) i Seljordsvatn i juni, juli og august (fra rev.dok. vedlegg 7). Vertikale streker representerer viktige tidspunkt: Nålestengsel ble etablert i 1944, reguleringsmagasinet i Sundsbarmreguleringen i 1970, og klappluke erstattet nålestengsel i 1981. Kotehøyder referert til NN1954, som må påplusses 2,6 cm for å få NN2000.

Rapporten i revisjonsdokumentet har følgende konklusjoner:

- For månedene desember-mars er middelverdier av vannstanden i periodene 1970-1980 og 1981-2015 ca. 30 cm høyere enn for perioden 1944-1969.
- For månedene mai-august er middelverdier av vannstanden i periodene 1970-1980 og 1981-2015 ca. 20 cm lavere enn for perioden 1944-1969.
- For månedene mai-august er midlere vannstand i Seljordsvatn på kote 116,71 i perioden 1944-1969, på kote 116,53 i perioden 1970-1980, på kote 116,52 i perioden 1981-2000, og på kote 116,65 i perioden 2001-2015.
- Regulering av Sundsbarmvatn har redusert vannstanden i Seljordsvatn med ca. 20 cm i gjennomsnitt i sommermånedene fram til 2000, og ca. 10 cm i gjennomsnitt i perioden 2001-2015.
- Vanskelig å se noen sammenheng med nedbørsstatistikken.
- Utbyggingen av Sundsbarm kraftverk i 1970 har resultert i at vannstanden i Seljordsvatn er betydelig lavere sommerstid enn før 1970, og således bidratt til mindre flomproblemer rundt vannet og også dempet vannføringene videre nedover i Bøvassdraget til Norsjø.

Oppgitte kotehøyder for vannstanden er referert til NN1954, som ifølge Multiconsult må påplusses 2,6 cm for å få kotehøyder referert til NN2000 (dok. 56 s. 5).

4. Saksbehandling og høringsuttalelser

Vilkårsrevisjoner behandles etter bestemmelser i vassdragsreguleringsloven.

Revisjonsdokumentet (dok. 11) ble sendt på høring 16.09.2016. Det ble kunngjort sammen med revisjonsdokumentet for Sundsbarmreguleringen i Vest-Telemark Blad, Telemarksavisa, Varden og Bø blad, og lagt ut til offentlig gjennomsyn i Seljord, Kviteseid, Tokke og Bø kommuner. Høringsbrev ble sendt til kommunene, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Telemark fylkeskommune, andre berørte offentlige forvaltningsorganer samt natur-, friluftslivs- og andre interesseorganisasjoner.

NVE avholdt offentlig befaring 03.-04.09.2019. På befaringen deltok bl.a. representanter for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Seljord, Tokke, Kviteseid og Midt-Telemark kommuner, grunneiere, private fiskeinteresser og campingplassbedrifter.

I det følgende gjengis hovedpunktene i høringsuttalelsene:

Seljord kommune (dok. 28) viser først og fremst til kravet om vilkårsrevisjon fra 2013, og krever hydrologisk vurdering av Seljordsvatnets utløp. Kommunene påpeker at hvis man endrer utløpet av Seljordsvatn for å redusere problemer knyttet til flom på campingplasser langs Seljordsvatn, så kan dette medføre økte problemer tilknyttet flom på og drenering av jordbruksområder langs vassdraget nedstrøms.

Statsforvalteren i Telemark (tidligere Fylkesmannen i Telemark) (dok. 26) støtter kravene framsatt av Midt-Telemark og Seljord kommuner om å styrke kunnskapsgrunnlaget, og at forhold tilknyttet klimatilpasning og flom må vektlegges. De påpeker at Bøelva mellom Seljordsvatn og Herrefoss er viktig som gyteområde for storørret, og at elva mellom Norsjø og Oterholtfoss er viktig gyteområde for anadrom fisk og som leveområde for elvemusling. De mener at Bøelva nedstrøms Seljordsvatn og Flatdølavassdraget oppstrøms må ses i sammenheng ved vurdering av tiltak.

Telemark fylkeskommune (dok. 20) viser til arbeidet med regional vannforvaltningsplan, og høringsuttalelsene fra kommuner og vannområdet. De ber om at det tas hensyn til krav om ytterligere undersøkelser, hensyn til viktige allmenne interesser, og vurdert tiltak for å bedre miljøforholdene i vassdragene. Dette er viktig for å nå miljømålene for vannforekomstene, og ta vare på interessene til friluftslivet.

Midtre Telemark vannområde (dok. 24) mener det er viktig å unngå endringer i vannføring som kan gjøre det vanskeligere for storørret fra Seljordsvatn å gyte i Bøelva. De mener også at liten vannføring på sensommeren og høsten tidvis gjør det vanskelig for anadrom fisk å gå opp fra Norsjø og gyte i Bøelva.

Norsk maritimt museum (dok. 25) påpeker at dagens kunnskapsstatus om kulturminner i og langs Seljordsvatn i stor grad bygger på tilfeldig innrapporterte funn, og i mindre grad på systematiske undersøkelser. Videre mener de det er stort potensial for å finne viktige kulturminner i området. De har for øvrig lite konkrete innspill til selve vilkårsrevisjonen.

Telemark bondelag (dok. 19) mener vannstanden i Bøelva har økt etter at Sundsbarm kraftverk ble satt i drift, og særlig fra 1990-tallet. Dette mener de medfører dårligere drenering av jordbruksarealer langs Bøelva fra Seljordsvatn til Norsjø, og større fare for flom, noe som skaper utfordringer for jordbruket. De mener det er behov for nærmere analyser av hvordan kjøringen av Sundsbarm kraftverk i sommerhalvåret påvirker vannføringen i Bøelva.

Bø fiskelag (dok. 21) mener det er viktig at minstevannføring på 4,5 m³/s opprettholdes av hensyn til fisk i Bøelva. De mener at vannføringen i perioder er lavere enn dette, og at det er uheldig for fisk.

Arne Hagen (dok. 37, 47 og 55) har framført en del synspunkter på reguleringen av Seljordsvatn.

- Han hevder bl.a. at målestaven ved lukehuset ved utløpet av Seljordsvatn (Hagadrag) viser 6 cm lavere vannstand enn målestasjon 16.123.0 ved Seljord.
- Ved siden av luka er det ikke noe naturlig terreng, som kommunen har hevdet, men murt opp en lededam og terskel som har hevet vannstanden i forhold til situasjonen før reguleringen.
- Bestemmelsen i reglementet om at luka skal holdes stengt i høyvannsperioder gir ikke rett til å stenge luka over «HRV». Han henviser til bestemmelsen om at vassdragets flomvannføring så vidt mulig ikke forøkes, og mener det betyr at regulanten tilstreber å holde Seljordsvatn så lavt at det ikke er til skade for eiendommer langs vannet.
- Han mener at senking av vannstanden i forkant av flommer aldri gjøres.
- Han er også uenig i at omlegging av Hønsåi dreide seg om erosjonssikring, men at det heller dreide seg om å få mer vann inn i Seljordsvatn, og dermed øke effekten av reguleringen.

Telnes camping og **Garvikstranda camping**, delvis representert ved adv. Aarnes, (dok. 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45 og 46) mener vannstanden i Seljordsvatn ligger 0,5 m høyere enn tidligere ved normal vannføring, dvs. på kote 116,5 i stedet for kote 116. Dette mener de skyldes en ombygging av luka ved utløpet av vannet (Hagadrag) på 1970-80-tallet. I tillegg kommer at Bø kommune i 2015 endret praksisen vedrørende manøvreringen av luka. Partene mener kommunen samlet sett har endret forholdene utover det konsesjonen gir anledning til.

Høringspartene mener også at det i perioder kjøres mye vann gjennom Sundsbarm kraftverk samtidig med høy vannstand i Seljordsvatn. Sammen med tilgroing i utløpet som hindrer vannet medfører dette vannstander som ofte nærmer seg kote 117.

Høringspartene krever at utløpet av Seljordsvatn må renskes for vegetasjon. De aksepterer at luka ved utløpet skal være lukket ved flom, og er langt på vei enig i at luka har lite å si for vannstanden i flomsituasjoner. Men de mener den bør stå åpen når flom er i anmarsj, og etter flom når vannstanden nærmer seg det normale.

Bjerg Abrahamsen (dok. 22) mener at gjennomsnittlig vannstand i Seljordsvatn har økt fra midten av 1990-tallet, og at dette gir økte flomproblemer med innsig av vann i hennes hytte. Hun mener at luka ved Hagadrag bør stå åpen ved høye vannstander i Seljordsvatn.

Konsesjonærens kommentarer til høringsuttalelsene

Midt-Telemark kommune (dok. 29 og 32) ønsker ikke å endre manøvreringsreglementet knyttet til luka i Seljordsvatnet. De mener bl.a. at pålagt minstevannføring gir tilstrekkelig tilførsel av vann for å sikre biologisk mangfold, fisk, friluftaktiviteter og landbruk langs elva. De mener også at en endring vil ha marginale konsekvenser for flomsituasjonen i Seljordsvatnet. I tillegg kan alle restriksjoner få konsekvenser for kraftproduksjonen.

5. Overordna rammer og prioriteringer

Regionale vannforvaltningsplaner

[Vannforvaltningsplanen for Vestfold og Telemark for planperioden 2022-2027](#) ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 31.10.2022. Ingen av vannforekomstene som berøres av reguleringen av Seljordsvatn har fått miljømål som krever tiltak som kan medføre krafttap.

Ifølge Vann-nett har Seljordsvatn (016-11-2-L) svært god økologisk tilstand (SGØT) og Bøelva (016-2408-R) god økologisk tilstand (GØT).

NVE-rapport 49/2013

NVE-rapport 49/2013 «Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022» gir en nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering av hvilke vannkraftkonsesjoner som bør revideres først. Reguleringen av Seljordsvatn er i denne rapporten behandlet sammen med Sundsbarmreguleringen, og plassert i kategori 1.1, som er høy prioritet. Men ingen av problemstillingene eller tiltakene nevnt i rapporten er knyttet til reguleringen av Seljordsvatn.

Anleggenes betydning for kraftsystem og flomhåndtering

Statnett har i brev av 11.01.2021 gitt høringsuttalelse til vilkårsrevisjonene for Sundsbarmreguleringen, og de nevner også Seljordsvatn i en parentes i overskriften. Men ut over det sies intet konkret om betydningen av Seljordsvatn og produksjonen i Oterholtfoss kraftverk.

NVE vil påpeke at årlig produksjon i Oterholtfoss kraftverk ligger på rundt 5 GWh. Installert effekt er 0,85 MW, noe som gjør dette til et minikraftverk. Maksimal slukeevne er 4,5 m³/s. Reguleringen av Seljordsvatn har betydning for kraftproduksjonen i Oterholt kraftverk kun i perioder med lav vannstand i Seljordsvatn, og følgelig bare for å opprettholde driftsvannføringen. I perioder med høyere vannstand i Seljordsvatn har luka ingen funksjon for kraftproduksjonen da mesteparten av vannet går over det naturlige utløpet ved siden av luka. Oterholtfoss er eneste kraftverk mellom Seljordsvatn og Norsjø.

NVE mener på denne bakgrunn at Oterholt kraftverk og reguleringen av Seljordsvatn har svært liten betydning for kraftsystemet. Reguleringen har heller ingen betydning for flomhåndteringen i Bøelva.

6. NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

Revisjonsdokumentet

Seljord kommune (dok. 28) viser til kravet om vilkårsrevisjon fra 2013. Kommunen krever hydrologisk vurdering av utløpet fra Seljordsvatnet. Telemark bondelag (dok. 19) mener det er behov for nærmere analyser av hvordan kjøringen av Sundsbarm kraftverk i sommerhalvåret påvirker vannføringen i Bøelva, for om mulig å redusere problemer for drenering av jordbruksland langs elva.

NVE påla den 24.02.2025 (dok. 52) Midt-Telemark kommunen å få utredet de hydrauliske forholdene i utløpet fra Seljordsvatn, bl.a. for å klargjøre sammenhengen mellom lukas åpning (lukeposisjonen) og vannstanden i Seljordsvatn. Multiconsult har på vegne av konsesjonæren utredet de hydrauliske forholdene i utløpet (dok. 56).

Samlet vurdering av kunnskapsgrunnlaget med avklaring etter naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget i saken er basert på revisjonsdokumentet med vedlegg, høringsrunde, befaring, hydraulisk utredning fra Multiconsult utarbeidet etter pålegg fra NVE, og NVEs kunnskap og erfaring.

NVE mener foreliggende informasjon gir tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for at saken kan avgjøres. Etter NVEs oppfatning oppfylder kunnskapsgrunnlaget i denne saken de krav naturmangfoldloven § 8 stiller, sett i forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

7. NVEs vurdering av krav

7.1. Forståelsen av manøvreringsreglementet

Enkelte campingplasseiere og grunneier ved Seljordsvatn (dok. 38 og 47) hevder at konsesjonen kun gir en senkningsrett, og at det ikke er tillatt at toppen av eksisterende luke står høyere enn tidligere lavvannstand.

NVE vil påpeke at gjeldende manøvreringsreglement, i tillegg til senkning av vannstanden, også sier at stengeinnretningen «skal holdes lukket i høyvannsperiodene». Reglementet sier intet om høyden på stengeinnretningen.

NVE legger til grunn at når konsesjonen ble gitt så visste man at stengeinnretningen ville stikke noe opp over den tidligere laveste vannstand i Seljordsvatn, da den ellers ville være vanskelig å betjene. Man visste også at stengeinnretningen ville ha litt oppdemmende effekt også ved høyere vannstander, og at virkningen ville bli mindre jo høyere vannstanden blir. Videre visste man at betjeningen av stengeinnretningen ville være problematisk ved høyere vannstander, og da også kunne medføre dårligere sikkerhet for mannskaper. Det er i dette lyset man må forstå bestemmelsen i gjeldende manøvreringsreglement om at stengeinnretningen skal være stengt i høyvannsperioder.

7.2. Lukas betydning for vannstanden i Seljordsvatn

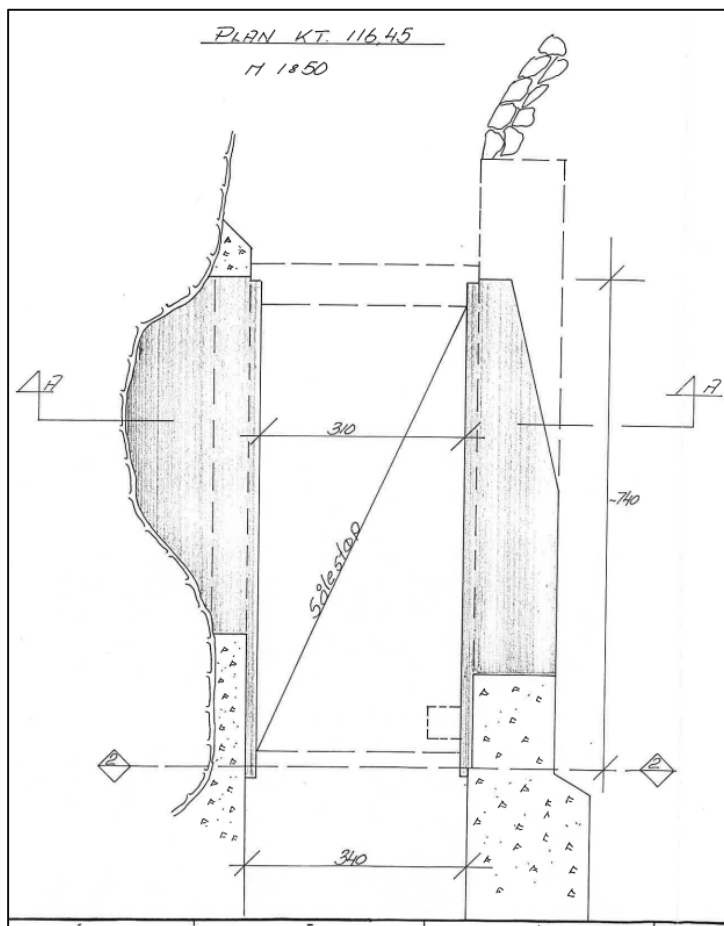
Stengeinnretningen

Det naturlige utløpet av Seljordsvatn består delvis av løsmasser og delvis av fjellterskel, se figurene 1 og 2 tidligere i denne innstillingen.

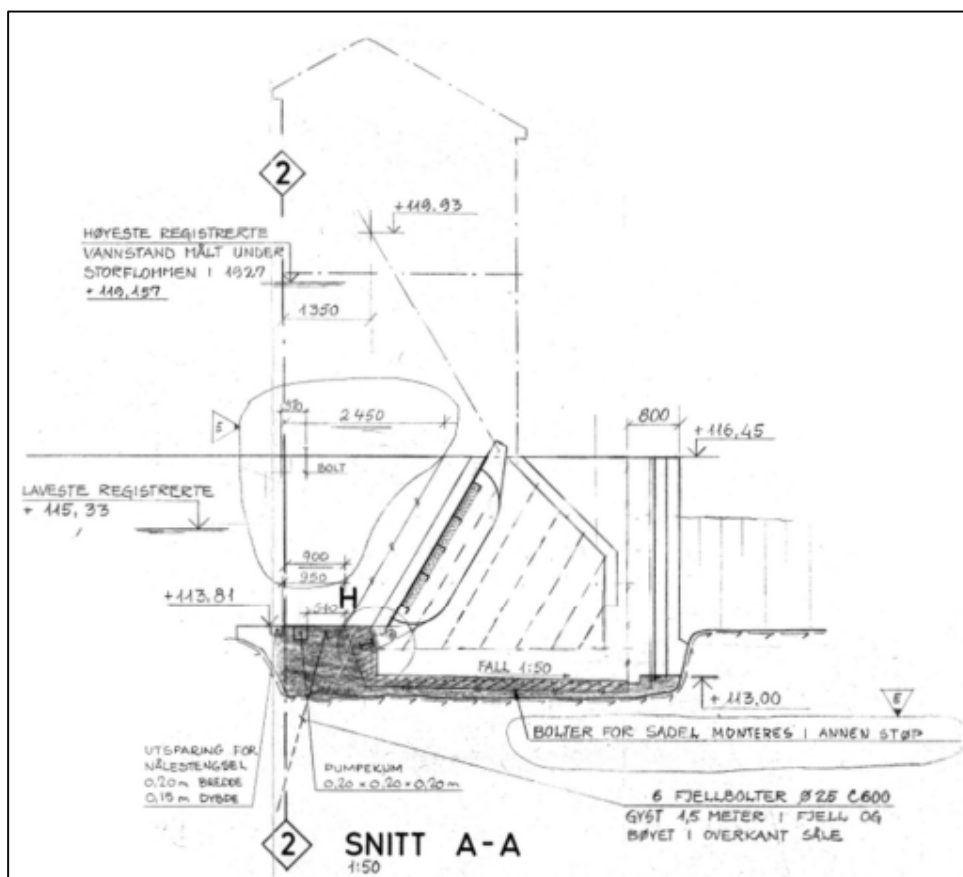
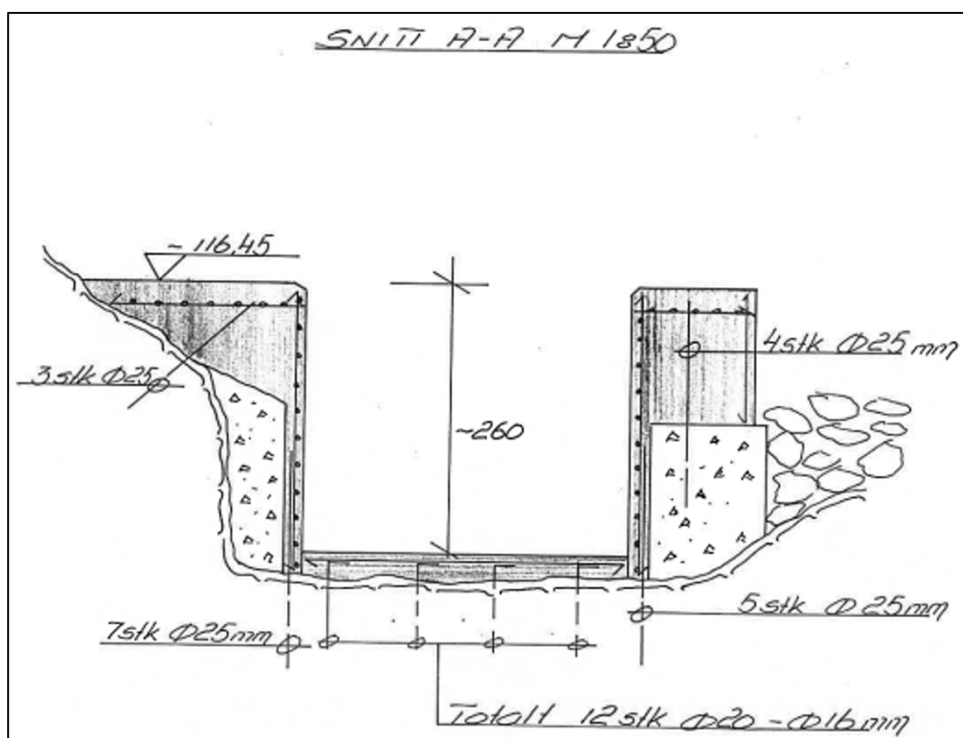
Det er i saken ikke framkommet foto eller tegninger av kanalen med det opprinnelige nålestengselet. Men Magne Wraa i SE, som var ansvarlig utførende ved ombyggingen av luka, skriver (svar 2g i dok. 49) bl.a.:

«Det var to nåleløp med toppanslag på øvre oppleggsbjelke i flukt med vangehøyden. Gangbanen lå på samme nivå. Slik at det var ved vannstander under dette nivå at nålestenet lot seg betjene (116.55 i NN2000).»

I vassdragsskjønn av 30.08.1979 Sesjon X (se Sundsbarmrevisjonen, NVE sak 201306917-46) framgår det at Sundsbarm Kraftverk hadde påtatt seg å skifte ut det tidligere nålestengselet med en klappluke (se skjønnets s. 34, 35 og 43). Ombyggingen ble gjennomført i 1981 (dok. 49), og utdrag av konstruksjonstegningene er gjengitt i figur 7.

Figur 7: Utsnitt av konstruksjonstegninger av luka (av typen klappluke) fra 1980 (dok. 43 og 53). Oppgitte kotehøyder tilsvarer NN2000 fratrullet 19 cm ifølge Multiconsult (dok. 56).

Figur 7 fortsatt.

Luka ble installert i betongkanalen like nedstrøms der nålestengselet tidligere sto. Under rehabiliteringen ble både vegger og bunn i kanalen forsterket med påstøp (dok. 49). Lukekanalens

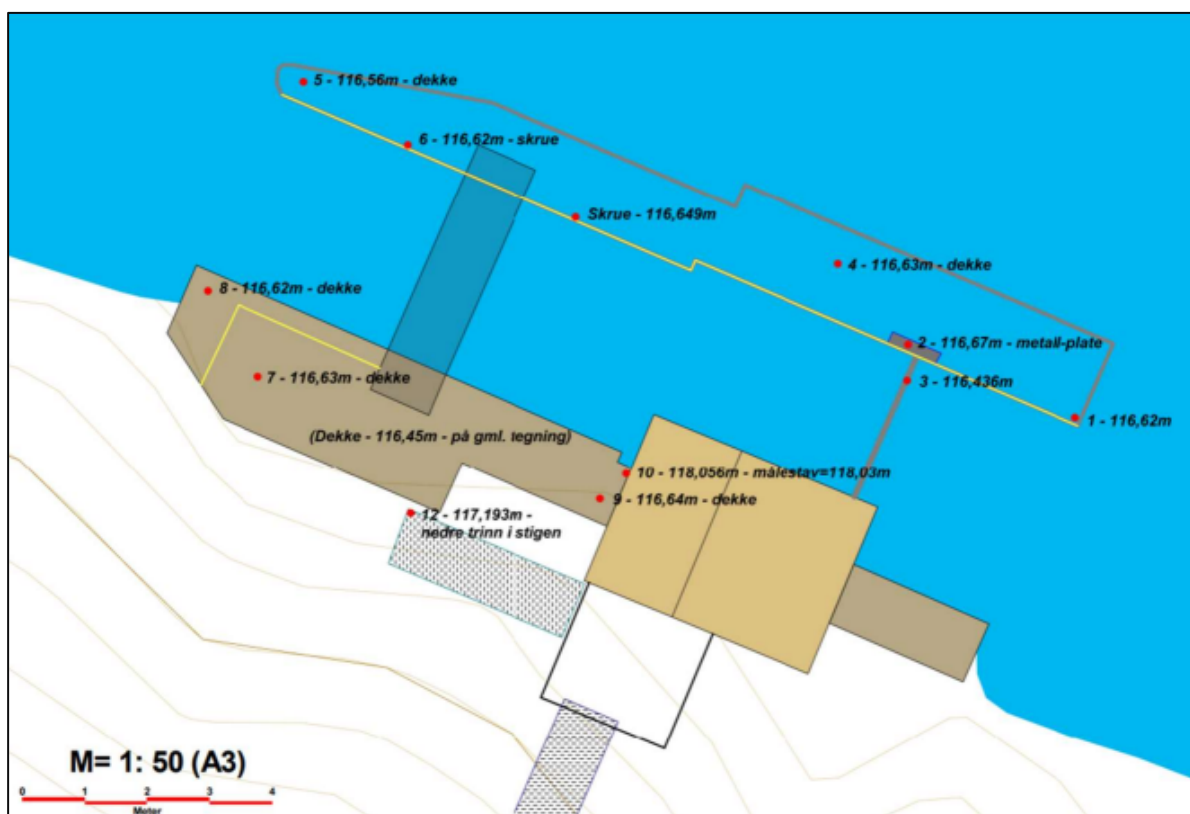
bunn er oppgitt til kote 113,81, og betongdekket ved siden av luka til kote 116,45. De oppgitte kotehøydene på konstruksjonstegningene (figur 7) tilsvarer ifølge Multiconsult (dok. 56) NN2000 om man trekker i fra 19 cm. Luka legges ned mot bunnen for å slippe vann over luka ved tapping, derav navnet klappluka.

Det opprinnelige nålestengselet gjorde det mulig å senke vannstanden i Seljordsvatn til ca. kote 115,4 – 115,5. Senkningen er ca. 0,5 m under tidligere lavvannstand, som er angitt til kote 115,967 (se revisjonsdokumentets vedlegg 4 og 5, og brev fra departementet av 24.8.1967, dok. 44). Luka kan ifølge konsesjonæren senke vannstanden like mye som nålestengselet kunne (revisjonsdokument s. 7).

Kotehøydene for disse vannstandene må ifølge Multiconsult (dok. 56 s. 5) påplusses 2,6 cm for å få NN2000.

Arne Hagen (dok. 55) mener at nåværende luke gir «høyere stengemulighet» enn tidligere nålestengsel. NVE tolker dette som at luka etter hans mening kan holde høyere vannstand i Seljordsvatn enn tidligere nålestengsel kunne.

Nye innmålinger referert til NN2000 ble gjennomført av Multiconsult i 2025 (dok. 56 vedlegg 1), og markert på ny tegning (gjengitt i figur 8). Dette viser at betongdekket ved siden av luka har kotehøyde etter NN 2000 ca. 19 cm høyere enn kotehøyden etter NN1954 oppgitt på tegningen fra 1980 (figur 7). Dette stemmer med opplysninger fra Multiconsult (dok. 56 s. 5).

Figur 8: Tegning av luka utført av Multiconsult i 2025 med innmålinger etter NN2000 (dok. 56). Betongdekket ved luka ligger ca. 19 cm høyere enn oppgitt på tegningene fra 1980 (se figur 7).

NVE mener det er vanskelig å si om dagens luke kan påvirke vannføringen ut av Seljordsvatn i større grad enn tidligere nålestengsel, og på den måten holde høyere vannstand i Seljordsvatn. Vi mener imidlertid at forskjellen uansett må være svært liten, og peker på at kanalen bare er en

mindre del av utløpet, og at kanalens totale kapasitet kun er 8 m³/s (revisjonsdokumentet s. 23), dvs. knapt 1/3 av middelvannføringen på 23,1 m³/s. NVE vil også påpeke at kurvene for vannstander i Seljordsvatn siden 1880-tallet ikke viser noen vesentlige endringer før og etter etableringen av klappluka i 1981 (se figurene 4, 5 og 6 tidligere i denne innstillingen).

NVE mener også at andre forhold, som f.eks. klimatiske faktorer, og tilførselen av vann gjennom Sundsbarm kraftverk, vil bety langt mer for vannstanden i Seljordsvatn enn om avstengningsinnretningen er nålestengsel eller luke.

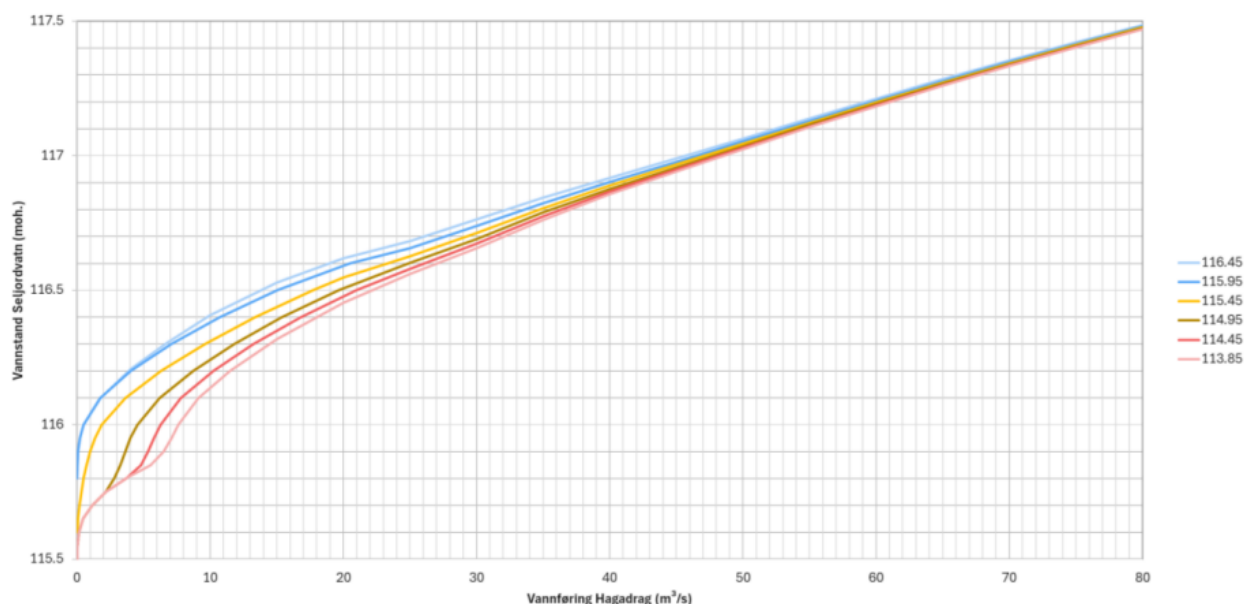
Hydrauliske vurderinger og kapasitetskurver

I og med at lukekanalen er sprengt ned i bergterskelen, og har en vesentlig lavere kapasitet enn det naturlige utløpet fra Seljordsvatn, så vil luka hovedsakelig ha betydning for vannføringen ut av Seljordsvatn når vannstanden er lav. Ifølge revisjonsdokumentet (dok. 11 s. 23) er lukas kapasitet ca. 8 m³/s når vannstanden tilsvarer toppen av lukket luke.

Lukas funksjon med tanke på å holde vann tilbake i Seljordsvatn er et sentralt spørsmål i vilkårsrevisjonen. Sammenhengen kan framstilles ved kapasitetskurve som viser sammenhengen mellom vannføring ut av Seljordsvatn og vannstand i vannet. (I revisjonsdokumentet er eldre kapasitetskurve vist i figur 9, og en nyere for høyere vannstander i figur 5.)

NVE har funnet det nødvendig å få gjennomført en ny vurdering av de hydrauliske forholdene i utløpet av Seljordsvatn, slik også kommunene ba om i revisjonskravet. Dette er viktig bl.a. for å avgjøre om luka bør manøvreres på en annen måte enn i dag.

På oppdrag fra Midt-Telemark kommune har Multiconsult gjennomført vurderingen og utarbeidet en rapport (dok. 56). Den er basert på ny terrengmodell og kjente vannføringsdata, og nye kapasitetskurver med tilhørende lukestilling er gjengitt i figur 9.

Figur 9: Kapasitetskurver fra Multiconsult som viser sammenhengen mellom vannstand (NN2000) i Seljordsvatn og vannføring ut av vannet ved ulike lukeposisjoner (dok. 56).

Multiconsult (dok. 56) konkluderer som følger:

- Når vannføringen er lav, har det stor betydning hvor åpnet luken er. Åpning av luken gir mulighet for å tappe mer vann fra Seljordsvatn enn det naturlig terskel gjør.
- Når vannføringen i Bøelva er 10 m³/s vil vannstanden i Seljordsvatn være ca. 20 cm høyere dersom luken er lukket sammenlignet med om den var åpen. (NVE vil kommentere at kapasitetskurvene til Multiconsult (gjengitt i figur 9 ovenfor) synes å vise anslagsvis 25 cm høyere vannstand mellom helt lukket og helt åpen luke, når vannføringen er 10 m³/s. Dette har imidlertid ingen betydning for konklusjonene i denne innstillingen.)
- Når vannføringen i Bøelva er 30 m³/s vil vannstanden i Seljordsvatn være ca. 10 cm høyere dersom luken er lukket sammenlignet med om den var åpen.
- Når vannføringen blir større, reduseres lukens betydning. Ved ca. 100 m³/s (omtrent middelflom), og høyere, er vannstanden i Seljordsvatn helt lik uavhengig av om luken er åpen eller stengt. Årsaken er at elveløpet lenger ned i Bøelva er smalere, og dermed blir det dette området, ikke luka, som begrenser hvor mye vann som kan passere ved store flommer.

7.3. Terskel eller annet som kan heve vannstanden i Seljordsvatn

Seljordsvatn grunneierlag ved Arne Hagen (dok. 47 og 55) mener at det er murt opp en terskel i utløpet av Seljordsvatn som hever vannstanden høyere enn naturlig (se foto gjengitt i figur 10). Telnes Camping (dok. 38) mener noe av det samme, men at hevingen har skjedd ved at det er lagt ut «sprengstein» i utløpet. Noe heving sies også å skyldes tilgroing med vegetasjon i utløpet.

Figur 10: To foto fra Arne Hagen fra utløpet av Seljordsvatn ved lav vannstand (dok. 55).

SE har sendt inn to foto datert 4.9.1991 (dok. 49), tatt under lav vannstand i Seljordsvatn (se figur 11). Magne Wraa i SE, som var ansvarlig utførende for ombyggingen av luka i 1981, skriver (svar 2f i dok. 49) bl.a.:

«Påstanden om opplegging av steinmasser i utløpsområdet er ukjent for meg. Ved arbeidene i 1981 var Trygve Borg, byggansvarlig hos Skiensfjorden Kraftselskap, meget nøye med å påse at ingen arbeider eller bruk av vassdraget utenfor ytre vangemur ble utført.»

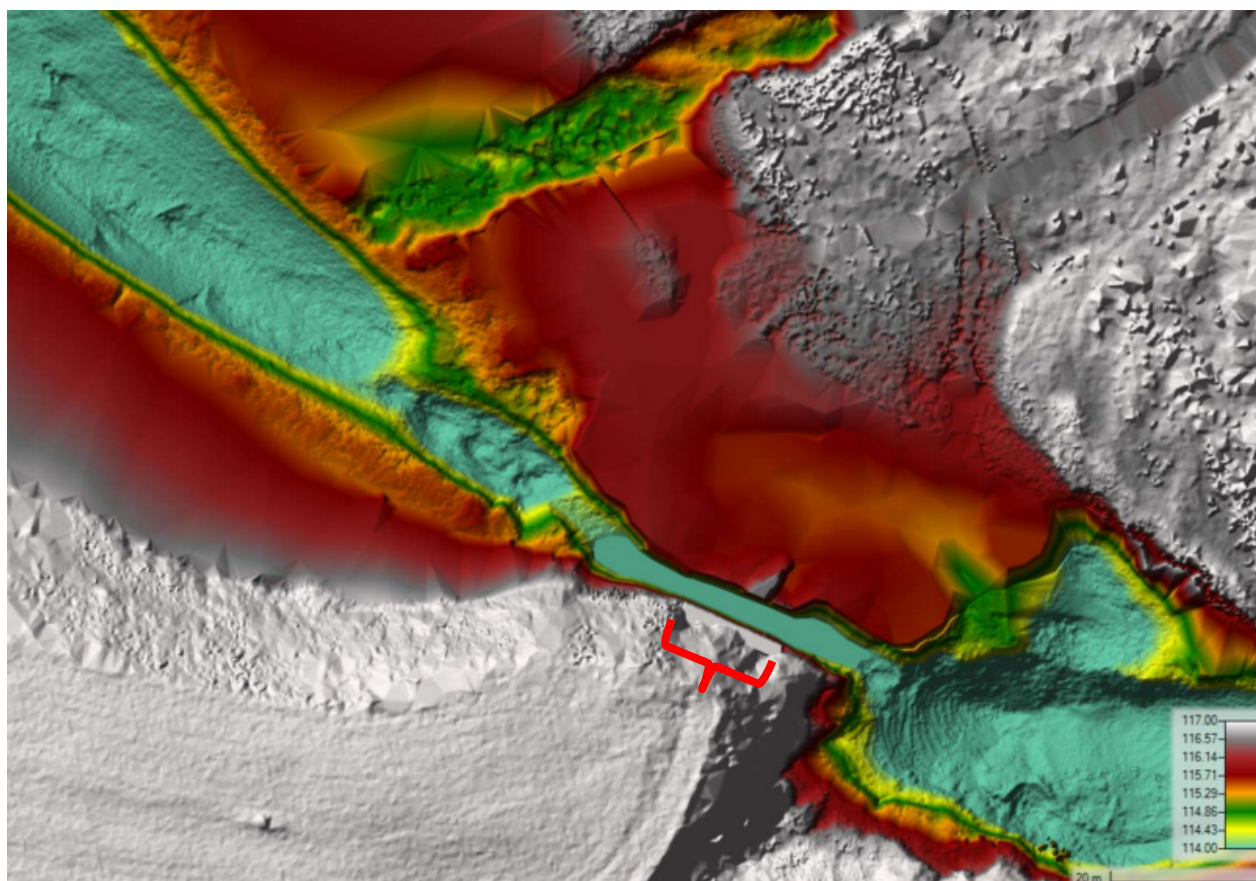

Figur 11: To foto fra utløpet av Seljordsvatn, begge datert 4.9.1991 (dok. 43). På øverste foto ses del av bergterskel nærmest kanalen. Vannstand er såpass lav at mye av det naturlige utløpet er tørrlagt.

I august 1991 ble det utført reparasjoner på betongkonstruksjonen med luka, se brev fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap datert 03.09.1991 (dok. 44). Ifølge SE (svar 1b i dok. 49)

måtte man under disse arbeidene grave ut et midlertidig omløp for elva over Arne Hagens eiendom. NVE har ikke informasjon som tyder på at elveløpet ble endret ved dette tiltaket.

Multiconsult har i 2025 (dok. 56) konstruert en terrengmodell basert på nye innmålinger (NN2000), som ledd i sin hydrauliske vurdering av utløpet i Seljordsvatn. Terrengmodellen er gjengitt i figur 12.

Figur 12: Terrengmodell fra Multiconsult (dok. 56). Størrelsesangivelse i nedre høyre hjørne. Farge angir terrenghøyder referert til NN2000, og skyggelegging angir terrengformer med lyskilde i nordvest. Rød klamme angir plasseringen av kanal med luke.

NVE mener at framlagte foto fra Hagen og fra konsesjonæren ikke støtter at det eksisterer noen oppmurt terskel eller steinfylling i utløpet av Seljordsvatn, som i vesentlig grad påvirker vannstanden i Seljordsvatn. Heller ikke terrengmodellen støtter dette. NVE vil også påpeke at kurvene over de historiske vannstandene (se figurene 4, 5 og 6 tidligere i denne innstillingen) ikke indikerer noen høyere vannstand som følge av inngrepene i 1981 og 1991.

NVE mener derfor at det ikke er sannsynlig at det ved utskifting av luka i 1981, eller ved reparasjonsarbeidene i 1991, ble etablert noe som er egnet til å heve vannstanden i Seljordsvatnet i vesentlig grad i forhold til tidligere situasjon.

NVE er enig i at noe av steinene i utløpet ser ut til å være skarpkantet (se foto fra Hagen gjengitt i figur 10 ovenfor), og ser ikke bort fra at slike steiner kan ha opphav som sprengstein. NVE mener imidlertid at dette kan forklares ved at man måtte grave et omløp for elva ved etablering av kanalen og nålestengselet i 1944, og mener at sprengstein kan ha blitt brukt som masser for tilbakefylling i dette midlertidige elveløpet.

NVE mener videre at fotoene fra Hagen (dok. 55) kan vise rester av en meget lav ledemur inn mot kanalen med luka. NVE mener imidlertid at denne i helt neglisjerbar grad er egnet til å holde vann tilbake i Seljordsvatn.

Vegetasjon i utløpet

NVE vil påpeke at fotoene fra 1991 (figur 10 og 11) ikke synes å vise at det eksisterer, eller har eksistert, vegetasjon i utløpet som har hatt oppdemmende effekt. SE (svar 2f i dok. 49) mener at kanalen, som jo har vært stengt i høyvannsperioder, heller har medført det motsatte ved at mer vann tvinges over den naturlige delen av utløpet, og slik sett vanskeliggjør etablering av vegetasjon.

NVE legger til grunn at vannføringen over terskelen hele tiden har virket hindrende for etablering av vegetasjon i elveløpet.

NVE vil i tillegg påpeke at anbefalte konsesjonsvilkår inneholder bestemmelse som gir NVE hjemmel til å pålegge opprenskning i elveløpet (se post 13 i anbefalte konsesjonsvilkår), hvis det skulle vise seg nødvendig på et senere tidspunkt.

7.4. Omlegging av utløpet til Bjørndøla (Hølseåi)

Det er av enkelte campingplassiere og grunneiere (dok. 38 og 47) hevdet at omleggingen av utløpet til Bjørndøla (også kalt Hølseåi) har økt tilsiget til Seljordsvatn, og at man ved dette har økt problemene med høye vannstander i Seljordsvatn.

Figur 13: Flyfoto fra 1969 med Bjørndøla (kilde: norgebilder.no). Rød pil angir plassering av luka. Svak gul stiplet linje viser to sannsynlige løp for Bjørndøla før omlegging.

Ifølge SE (dok. 43) hadde Bjørndøla tidligere flere løp ut i Seljordsvatn, og også direkte i Bøelva (se figur 13). De mener derfor at omleggingen av utløpet ikke påvirker vannstanden i Seljordsvatn i flomperioder. I NVE Atlas er det markert sikringstiltak langs dagens omlagte utløp av Bjørndøla (se

figur 14). Disse ble etablert i 1954, 1958 og 1980, og registrert formål er korreksjon av elveleiet, opprensning og erosjonssikring.

Figur 14: Kart fra NVE Atlas. Rød pil angir plassering av luka. Svarte stiplede linjer viser to av flere mulige tidligere løp for Bjønndøla. Rødlilla og blå streker viser sikringstiltak langs Bjønndøla etablert i 1954, 1958 og 1980, og med formålene korreksjon av elveleiet, opprensning og erosjonssikring.

Bjønndøla har ifølge NVE Atlas et årlig tilsig på 35,65 mill. m³. Dette utgjør ca. 4,7 % av totaltilsiget til Seljordsvatn når man tar med overføringene fra Dalaåi og Morgedalsåi, og 5,9 % av naturlig tilsig uten disse overføringene. Dette viser at mellom 94-95 % av årlig tilsig til Seljordsvatn tilføres uavhengig av Bjønndøla.

NVE mener at variasjoner i klimatiske faktorer som nedbør og snøsmelting stort sett betyr langt mer for variasjonen i tilsiget til Seljordsvatn enn bidraget fra Bjønndøla. I tillegg kommer variasjoner i kjøringen av Sundsbarm kraftverk.

NVE vil også påpeke at avløpet fra Seljordsvatn i hovedsak er naturlig, og at klappluka i utløpet generelt sett har liten betydning for vannstanden i Seljordsvatn, noe vurderingene tidligere i dette notatet viser.

Samlet sett mener NVE at omleggingen av Bjønndøla i liten grad påvirker vannstanden i Seljordsvatn.

7.5. Krav til manøvrering av luka

I revisjonskravet (dok. 1) er det framsatt krav tilknyttet manøvreringen av Seljordsvatn, der man ber om at luka ikke brukes på en måte som skaper problemer for friluftsliv, campingplasseiere og grunneier ved Seljordsvatn. For campingplasseiere gjelder det særlig perioden mai til september. Bl.a. kreves at luka brukes aktivt f.eks. i opptakten til og avslutningen av flommer, se s. 3-5 i brev

fra S. Telnes og S. Haugen datert 06.10.2019 vedlagt brev fra adv. Aarnes datert 02.02.2021 (dok. 38).

Konsesjonæren, Midt-Telemark kommune (dok. 29 og 32), ønsker ikke å endre manøvreringsreglementet knyttet til luka i Seljordsvatnet. De mener dagens manøvrering virker bra for de fleste interesser langs Bøelva, og at en endring vil ha marginale konsekvenser for flomsituasjonen i Seljordsvatnet. De mener også at ytterligere restriksjoner kan få konsekvenser for kraftproduksjonen.

Etableringen av Sundsbarm kraftverk har medført økt totalt tilløp til Seljordsvatn pga. overføring av vann fra Dalaåi og Morgedalsåi. Men som de historiske oversiktene over vannstandene i Seljordsvatn viser (se figurene 4, 5 og 6 tidligere i denne innstillingen) har Sundsbarmreguleringen også medført en annen fordeling av vannføringen gjennom året, og bl.a. at vannstanden i Seljordsvatn i sommerperioden har blitt redusert i forhold til situasjonen før Sundsbarmutbyggingen.

Ifølge SE så indikerer kurvene for juli og august høyere vannstand i Seljordsvatn i perioden 2001-2015 enn for perioden 1970-2000 (se vedlegg 7 til revisjonsdokumentet, dok. 11). SE er usikker på årsaken, og mener bl.a. det er vanskelig å se noen sammenheng med nedbørsstatistikken. Uansett årsak så bekrefter dette inntrykket til campingplasseiere og grunneiere, som påpeker høyere vannstand i juli og august nå enn tidligere.

Bestemmelsen om lukket luke i høyvannsperioder

NVE legger til grunn at bakgrunnen for bestemmelsen i gjeldende manøvreringsreglement om at «avstengningsinnretningene skal holdes lukket i høyvannsperiodene» særlig var sikkerheten for mannskaper og praktiske muligheter for betjening av nålestengselet. Dette støttes av utsagn fra Magne Wraa i SE om at nålestengselet ikke lot seg betjene ved vannstander over ca. 116,55 (NN2000), se svar 2g i epost av 28.03.2022 (dok. 49). Videre innså man at nålestengselet hadde liten betydning for vannføring ut av Seljordsvatn ved høye vannstander.

NVE kan imidlertid ikke se at det i nåværende situasjon er noen viktige sikkerhetsmessige eller driftsmessige grunner til at luka skal være stengt ved høye vannstander. Hensynet til praktisk mulighet for regulering av luka, og sikkerhet for mannskaper, synes ikke å kunne brukes som argument i tilknytning til manøvrering av dagens luke. Dette er helt ulikt situasjonen slik den var med det gamle nålestengselet.

Midt-Telemark kommune mener at stengt luke ved høye vannstander bidrar til litt forsinkelse i senkningen av vannstanden, og dermed en slags ekstra magasineringskapasitet i Seljordsvatn. Dette mener de har betydning for kraftproduksjonen i Oterholt kraftverk, selv om det er vanskelig å kvantifisere (dok. 11).

NVE mener at denne effekten antakelig er liten. I tillegg mener vi at reguleringen ikke var tenkt å ha noen virkning for kraftproduksjonen i Oterholt kraftverk ved høyere vannstander i Seljordsvatn, men bare som sikring av kraftproduksjonen ved lave vannstander. Videre har tilløpet til Seljordsvatn endret seg med Sundsbarmreguleringen fra ca. 1970, slik at man ikke lenger kan si at tilløpet bare avhenger av naturlige faktorer.

NVE mener også at bestemmelsen skaper usikkerhet. Ifølge revisjonsdokumentet (s. 23) brukes luka sjelden, og ifølge enkelte høringsparter er luka alltid stengt bortsett fra når vannstanden i Seljordsvatn er så lav at luka må åpnes for å gi vann til Oterholt kraftverk. En slik praktisering strider ikke mot gjeldende manøvreringsreglement. Men praksisen kan heller ikke begrunnes i

bestemmelsen om stengning i høyvannsperioder. Denne praksisen blokkerer for muligheten til å bruke luka mer dynamisk i perioder der det kan ha noe for seg, noe som kreves i kravet om vilkårsrevisjon (dok. 1) og av flere høringsparter.

NVE vil på dette grunnlag anbefale å fjerne bestemmelsen om at luka skal være stengt i høyvannsperioder.

Bruk av luka ved normale vannstander

NVE legger vekt på at tilløpet til Seljordsvatn, og dermed også vannstanden i vannet, bestemmes både av klimatiske forhold og vannslipp fra Sundsbarmreguleringen. Ved lav vannstand i Seljordsvatn, og samtidig lavt tilløp fra uregulert restfelt, er vannslipp gjennom Sundsbarm kraftverk viktig for å dekke slukeevnen i Oterholt kraftverk på 4,5 m³/s (se avtalen om vannslipp fra 1983 i revisjonsdokumentet vedlegg 6). Sundsbarm kraftverk har en slukeevne på 24 m³/s, og kan dermed utgjøre en vesentlig del av tilløpet til Seljordsvatn i perioder.

NVE legger også vekt på at luka i utløpet av Seljordsvatn kan ha merkbar påvirkning på vannstanden i vannet opp til kote 116,80-116,90, tilsvarende vannføring på rundt 40 m³/s ut av Seljordsvatn (se figur 9 tidligere i denne innstillingen, dok. 11 s. 23 og dok. 56 s. 1 og 23). Hvis vannføringen ut av Seljordsvatn holdes konstant på 20 m³/s (middelvannføringen er 23,1 m³/s) vil lukket luka medføre en vannstand som er anslagsvis 17 cm høyere enn ved åpen luka.

NVE mener at en mer dynamisk bruk av luka i utløpet av Seljordsvatn vil kunne redusere noe av variasjonen i vannstanden som skaper problemer for andre interesser. NVE legger til grunn at jevnere vannstand ved ca. kote 116,45 vil være ønskelig for friluftslivet og campingplasser ved Seljordsvatn, særlig i perioden 1. mai til 30. september. Ifølge NVEs beregninger er vannstanden over denne kotehøyden i ca. 70 % av denne perioden. Vannstand på kote 116,45 tilsvarer vannføringer på mellom 12 og 20 m³/s, avhengig av om luka er lukket eller åpen (se figur 9).

NVE vil på denne bakgrunn anbefale at det innføres bestemmelse om at når vannstanden i Seljordsvatn er over kote 116,45 i perioden 1. mai til 30. september, skal luka stå åpen. Vannstanden skal måles ved luka.

NVE mener at anbefalte endring i manøvreringspraksisen vil kunne dempe konflikten mellom kraftverkseier og friluftslivsinteresser og andre interesser rundt Seljordsvatn, uten at dette går på bekostning av kraftproduksjonen og andre interesser i vassdraget.

Flom nedstrøms Seljordsvatn

Seljord kommune, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Telemark bondelag (dok. 19, 26 og 28) påpeker at man også må se reguleringen i Seljordsvatn i sammenheng med flomproblemer lenger ned i vassdraget. Bondelaget påpeker bl.a. sammenheng mellom vannstanden i Bøelva og problemer knyttet til drenering av jordbruksarealer langs elva. Det er viktig å ikke pålegge restriksjoner på reguleringen som kan forverre flomproblemene langs Bøelva.

SE (revisjonsdokumentets vedlegg 7, dok. 11) mener ut fra historiske vannføringsdata at flomproblemene ved Seljordsvatn og langs Bøelva er mindre enn før etableringen av reguleringene i vassdraget. Reguleringen av Sundsbarmvatn i 1970 trekkes fram som viktigste årsak til dette. Samtidig framheves at luka i utløpet av Seljordsvatn gir anledning til å tappe vannstanden 0,5 m lenger ned enn før luka ble etablert, og har liten funksjon ved høye vannføringer.

NVE legger til grunn at luka i Seljordsvatn ikke har noen funksjon ved vannføringer over 100 m³/s, fordi utløpskapasiteten fra Seljordsvatn da vil være styrt av smalt elveløp et stykke nedstrøms

luka. 100 m³/s representerer middelflom (1-årsflom) ut av Seljordsvatn. Allerede ved 40 m³/s er betydningen av luka minimal. Dette framgår av den hydrauliske rapporten fra Multiconsult (dok. 56 bl.a. s. 2 og 23). Ifølge samme rapport vedlegg 4 hadde den største flommen de siste årene (i 2015) et døgnmiddel på 240 m³/s. Middelvannføringen i elva er 23,1 m³/s (dok. 11).

NVE mener det er klart at manøvreringen av luka ikke har noen betydning for flomsituasjonene nedstrøms Seljordsvatn.

7.6. Minstevannføring

I vassdragsskjønn av 30.08.1979 Sesjon X (se Sundsbarmrevisjonen, NVE sak 201306917-46) ble det pålagt at vannføringen ut av Seljordsvatn ikke skal være lavere enn 3,0 m³/s hele året (se skjønnets s. 34-35). Etter privatrettslig avtale av 30.12.1983 med tidligere Bø kommune (dok. 1 vedlegg 6) påtok Sundsbarm Kraftverk seg å sørge for at laveste vannføring ut av Seljordsvatn skal være 4,5 m³/s fra våren og utover sommeren. Videre ble det avtalt at når magasinet i Seljordsvatn er tappet ned skal det etterfylles med vann fra oppstrøms magasiner, slik at vannføringen ut fra Seljordsvatn ikke er lavere enn 4,0 m³/s.

Bø fiskelag (dok. 21) mener at minstevannføringen på 4,5 m³/s må opprettholdes av hensyn til fisk i vassdraget. Det gjelder bl.a. storørret i Seljordsvatn som gyter i øvre del av Bøelva, og anadrom fisk som vandrer opp fra Norsjø. Telemark fylkeskommune, Midtre Telemark vannområde og Statsforvalteren i Telemark (dok. 20, 24 og 26) påpeker samme hensyn.

NVE vil anbefale at bestemmelsen om minstevannføring formaliseres i manøvreringsreglementet. I tråd med slippet av minstevannføring, slik dette har vært praktisert siden den privatrettslige avtalen i 1983, bør slippet være på 4,5 m³/s gjennom året, men at dette reduseres til 4,0 m³/s i lavvannsperioden på sommeren. Dette gjelder perioden fra og med mai til og med september der magasinet i Seljordsvatn er tømt, og vannføringen ved Hagadrag hydrologiske målestasjon er lavere enn 4,5 m³/s.

Opprettholdelse av minstevannføringen vil i perioder være avhengig av at det tilføres vann fra Sundsbarmreguleringen. NVE vil derfor også anbefale at det i manøvreringsreglementet for Sundsbarmreguleringen tas med en bestemmelse om tilføring av vann, slik at kravet om minstevannføring ut av Seljordsvatn kan overholdes. Vilårsrevisjonen for Sundsbarmreguleringen (NVE sak 201306917) er for tiden til behandling hos Energidepartementet. Den nye bestemmelsen er tatt inn i post 2 i nytt forslag til manøvreringsreglement for Sundsbarmreguleringen vedlagt denne innstillingen.

7.7. Andre krav

I kommunenes krav om revisjon for Sundsbarmreguleringen og reguleringen av Seljordsvatn (dok. 1) er det bl.a. tatt med krav om fond til forbedring av forholdene for fiske, andre miljøverdier og friluftsliv. Kravet begrunnes med at det bl.a. skal være kompensasjon for spredning av nye og uønskete fiskearter.

Midt-Telemark kommunen skriver i revisjonsdokumentet (dok. 11) at de antar kravet kun er rettet mot Sundsbarmreguleringen, der spredning av fiskearter (bl.a. ørekyte) antas å ha skjedd i forbindelse med overføringene. De kjenner ikke til at reguleringen av Seljordsvatn har hatt slike effekter, og mener den ikke har hatt negative konsekvenser for fisk i det hele tatt.

NVE kan ikke se at kravet er ytterligere begrunnet i revisjonssaken for Seljordsvatn.

NVE er enig med Midt-Telemark kommune i at det er vanskelig å se at reguleringen av Seljordsvatn har hatt negative konsekvenser for fisk eller friluftsliv i vassdraget. Tvert imot vil større minstevannføring i Bøelva være positivt for slike interesser.

NVE vil også påpeke at det i de anbefalte konsesjonsvilkår innføres hjemler for å pålegge konsesjonæren tiltak av hensyn til fisk og annet biologisk mangfold, og til friluftsliv.

NVE mener at det i denne saken ikke foreligger spesielle hensyn som tilsier opprettelse av et fond for fisk, miljøverdier og friluftsliv.

7.8. Sektoravgift for kulturminner

NVE anbefaler at Midt-Telemark kommuner betaler avgift i tråd med [retningslinjer for sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag](#), se anbefalte vilkår post 9. Opprinnelig konsesjonen gitt før 1960, og har ikke vilkår om kulturminner. Retningslinjenes forutsetning om at reguleringskonsesjonen er revidert med vilkår om kulturminner blir oppfylt med anbefalte vilkår.

8. Avklaring av forvaltningsprinsipper og -mål

Naturmangfoldloven sine prinsipper

I kapittel 6 fant vi at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til at det ikke foreligger fare for vesentlig skade på naturmangfoldet. «Føre-var-prinsippet» i naturmangfoldloven § 9 kommer dermed ikke til anvendelse. Vi vil vurdere de øvrige forvaltningsprinsippene her, jamfør naturmangfoldloven § 7.

NVE foreslår å innføre standardvilkår i konsesjonen. Dette er i tråd med dagens praksis. Med hjemmel i disse vilkårene kan forvaltningen følge opp reguleringen bedre med tanke på undersøkelser og tiltak. NVE mener at vi gjennom dette legger til rette for en forvaltning som fremmer forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter, jf. §§ 4 og 5.

Vilkårsrevisjonen innebærer ikke nye inngrep, og vassdraget vil derfor ikke bli utsatt for påvirkninger som kan øke den samlede belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10. Vilkårsrevisjonen vil derimot sette nye krav av hensyn til å lempe på den samlede belastningen reguleringene har for naturmangfoldet i området.

Naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er relevant i denne saken, ved at vassdragsmyndighetene moderniserer vilkårene som kraftverkene skal driftes etter for å unngå eller begrense skaden på naturmangfoldet. Det er tiltakshaver (konsesjonæren) som skal bære kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven § 11.

Måloppnåelse etter vannforskriften

NVE legger vekt på at både Seljordsvatn og Bøelva har oppnådd sine mål etter vannforskriften. NVE mener at anbefalte tiltak ikke vil medføre endring i dette.

9. NVEs anbefaling/konklusjon

NVE anbefaler at det innføres nye, moderne standard konsesjonsvilkår for reguleringen av Seljordsvatn.

NVE anbefale at det innføres bestemmelse om at når vannstanden i Seljordsvatn målt ved luka er over kote 116,45 i perioden 1. mai til 30. september skal luka stå åpen. Vi mener anbefalingen vil

bedre forholdene for friluftslivet i og ved Seljordsvatn, uten at det vil påvirke kraftproduksjonen i Oterholtfoss kraftverk i nevneverdig grad.

NVE anbefaler også at den praktiserte minstevannføringen formaliseres i manøvreringsreglementet. Dette krever også at man i manøvreringsreglementet for Sundsbarmreguleringen tar med bestemmelse om slipp til Seljordsvatn, hvis dette er nødvendig i lavvannsperioder på sommeren.

NVE anbefaler videre at konsesjonæren skal innbetale sektoravgift til kulturminnevern etter retningslinjene om dette.

10. NVEs merknader til reviderte konsesjonsvilkår

Generelt om konsesjonsvilkår

Gjeldende konsesjonsvilkår ble gitt ved ministerpresidentens vedtak av 19.05.1944.

Anbefalte vilkår er basert på moderne standardvilkår, men med nødvendige tilpasninger. Dette betyr at ordlyden i mange av vilkårene endres og suppleres, men også innføring av enkelte nye vilkår, og fjerning av vilkår som anses overflødige eller ikke lenger relevante.

Vilkårsposter fra de gamle vilkårene som anbefales fjernet i sin helhet er postene 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 18, 20 og 23.

Post 2 gjelder hjemfall, og er ikke lenger relevant fordi konsesjonen ble gjort tidsubegrenset ved brev fra Nærings- og energidepartementet av 08.03.1996 (NVE sak 2778). Videre gjelder det bruk av norske varer ved bygging og drift (post 8), at forsikring skal tegnes i norsk selskap (post 9), legehjelp for arbeiderne, dekning av kommuners utgifter til helse- og sosiale tiltak, og sikring av etterlatte etter dødsulykker (post 11), husrom for arbeiderne (post 12), og dekning av kommunenes utgifter til fattigunderstøttelse (post 14). Postene anses ikke lenger relevante, og er ikke del av moderne standardvilkår.

Angående post 10 som angår konsesjonærens og hans kontraktører ansvar ovenfor arbeiderne, mener NVE at dette nå reguleres av arbeidsmiljøloven. Vilkåret anses derfor som overflødig.

Post 20 angår utnyttelse av regulert vann uten å være medeier i reguleringsanleggene, og anses overflødig da det samme følger av vregl. § 25 femte ledd. Bestemmelsen er heller ikke med i moderne standardvilkår.

Tabell 5 viser en oversikt og sammenhengen mellom de gamle og de reviderte vilkårspostene.

Tabell 5. Oversikt over postene i gjeldende vilkår (se dato for kgl.res.), og sammenhengen (kolonnevis) med postene i de reviderte vilkårene.

19.05.1944 (20.07.1945)	1	2	3	4	5	6	7, 8, 9, 10, 11 og 12	13	14	15	16
Reviderte vilkår	1	Ikke relevant	2	Ikke relevant	4	5	Ikke relevant	11	Ikke relevant	7	13

19.05.1944 (20.07.1945)	17	18	19	20	21	22	23	24
Reviderte vilkår	14	Over- flødig	3	Over- flødig	21	19	Over- flødig	20

Nedenfor kommenteres postene i NVEs forslag til reviderte konsesjonsvilkår.

Post 1 Konsesjonstid og revisjon

NVE anbefaler å innføre bestemmelse om revisjon av konsesjonsvilkår i tråd med moderne standardvilkår og vregl. § 8.

Bestemmelsen om tidsbegrenset konsesjon for vannfall som ikke tilhører stat eller kommune foreslås fjernet, og det vises til at konsesjonen ble gjort tidsbegrenset ved brev fra Nærings- og energidepartementet av 08.03.1996 (NVE sak 2778).

Post 2 Konsesjonsavgifter

(tidligere post 3)

Økonomiske vilkår omfattes normalt ikke av en vilkårsrevisjon. Konsesjonsavgiftene videreføres derfor med opprinnelige satser til stat og kommuner/fylkeskommuner, referert til dato for den enkelte reguleringskonsesjon. Satsene er justert med jevne mellomrom, og opprinnelige og gjeldende satser framgår av tabell 6.

Tabell 6. Opprinnelige og gjeldende satser til stat og kommune.

Opprinnelig sats	Gjeldende sats	Pr. dato	Stat/kommune
0,50	12,69	01.01.2023	Stat
0,50	26,77	01.01.2024	Kommune

Oppjustering av årlige konsesjonsavgifter skjer etter de til enhver tid gjeldende regler.

NVE anbefaler å beholde bestemmelsene om at økningen i vannkraften beregnes ulikt for fall oppstrøms og nedstrøms Norsjø. Oppstrøms Norsjø beregnes økningen i vannkraften ut fra økningen i vannføring i forhold til det som har kunnet påregnes 350 dager i året. Nedstrøms Norsjø beregnes dette ut fra økningen i vannføring i forhold til det som har kunnet påregnes med den tidligere bestående regulering.

NVE anbefaler å innføre bestemmelse om samordning mellom avgift etter reguleringsloven og etter vannfallrettighetsloven, selv om dette også framgår av vannfallrettighetsloven § 18 første ledd. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 3 Konsesjonskraft

(tidligere post 19)

Teksten foreslås oppdatert i tråd med moderne standardvilkår.

Ifølge de gjeldende vilkårene kan pålegget om konsesjonskraft tas opp til ny vurdering etter 30 år. NVE anbefaler at man innfører bestemmelse om 20 år i tråd med moderne standardvilkår. Det samme følger av vregl. § 22.

Prisen på konsesjonskraft er i gjeldende konsesjonsbestemmelser knyttet til kostpris, og NVE anbefaler å beholde denne bestemmelse.

NVE foreslår å beholde setningen om at oppsagt kraft ikke senere kan forlanges avgitt.

Post 4 Kontroll med betaling av avgift mv.

(tidligere post 5)

Bestemmelsen anbefales videreført, men med mer moderne språk, og at «vedkommende departement» skiftes ut med «Energidepartementet». Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 5 Byggefrister

(tidligere post 6)

NVE anbefaler at fristen for oppstart av byggearbeid utvides fra 2 til 5 år. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 6 Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 7 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

(tidligere post 15)

Bestemmelsen anbefales videreført, men med mer moderne språk i tråd med moderne standardvilkår.

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn foreslås lagt til NVE istedenfor til «departementet». Det foreslås videre inntatt bestemmelser om en del plikter for konsesjonæren. Det gjelder bl.a. plikten til å utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig, å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder, å foreta opprydding av anleggsområder, og at hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten. Dette er også i tråd med moderne standardvilkår.

Post 8 Naturforvaltning

Det foreslås innført vilkår om naturforvaltning i tråd med moderne standardvilkår. Dette gir Miljødirektoratet/Statsforvalteren hjemmel til å pålegge konsesjonæren å gjennomføre tiltak av hensyn til fisk, plante- og dyreliv, eller friluftsliv. Direktoratet kan også pålegge konsesjonæren å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser eller friluftslivsundersøkelser, dekke utgifter til ekstra oppsyn i anleggstiden, og dekke utgifter til kontroll og tilsyn etter denne posten.

Post 9 Automatisk fredete kulturminner

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

I tråd med [retningslinjer for sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag](#) skal det avsettes midler til kulturminnevern ved revisjon av konsesjonsvilkår for konsesjoner som er gitt før 1960.

Forutsetningene om at opprinnelig konsesjon ikke har vilkår om kulturminner, og at de reviderte

vilkårene har vilkår om kulturminner, blir oppfylt.

Post 10 Forurensning

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 11 Veier, ferdsel mv.

(tidligere post 13)

Bestemmelsene foreslås beholdt, men med mer moderne språk i tråd med moderne standardvilkår.

Post 12 Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 13 Manøvreringsreglement

(tidligere post 16)

Hovedbestemmelsen om manøvreringsreglement videreføres, men med mer moderne tekst.

Bestemmelsen om at manøvreringen skal forestås av en norsk statsborger foreslås fjernet da den ikke lenger anses relevant.

Bestemmelsen tilknyttet ekspropriasjonsskjønn anbefales fjernet da dette anses overflødig, og det vises til lovgivningen om ekspropriasjon.

Bestemmelsen om tvangsmulkt foreslås også fjernet, og det vises til den nye post 19 med kontroll- og sanksjonsbestemmelser.

Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 14 Hydrologiske observasjoner

(tidligere post 17)

Postens hovedbestemmelse om hydrologiske observasjoner foreslås beholdt, men med mer moderne språk. «Departementet» foreslås erstattet med «NVE».

Bestemmelsen om merking av reguleringsgrenser foreslås fjernet da dette inngår i manøvreringsreglementet.

Bestemmelsene om at kopier av kart skal sendes til Norges Geografiske Oppmåling foreslås fjernet som overflødige.

Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 15 Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 16 Etterundersøkelser

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 17 Militære foranstaltninger

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 18 Luftovermetning

Posten er ny og er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 19 Kontroll og sanksjoner

(tidligere post 22)

Vi anbefaler å videreføre bestemmelsen om at konsesjonæren underkaster seg de til enhver tid gjeldende bestemmelser om kontroll, men med mer moderne språk i tråd med moderne standardvilkår. Det foreslås at «vedkommende departement» erstattes av «NVE».

Det foreslås inntatt generelle bestemmelser om tvangsmulkt, overtredelsesgebyr, inndragelse av konsesjonen, bøter eller fengselsstraff i tråd med moderne standardvilkår.

Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 20 Tinglysing

(tidligere post 24)

Posten foreslås i hovedsak videreført, men med mer moderne språkdrakt.

Post 21 Videreførte særvilkår

(tidligere post 21)

NVE anbefaler å videreføre bestemmelsen om at konsesjonæren uten vederlag skal finne seg i enhver senkning av vannstanden i jordbruksøyemed, og plikt til å delta i drifts- og vedlikeholdsutgiftene av et slikt anlegg.

11. NVEs kommentarer til revidert manøvreringsreglement

Manøvreringsreglementet anbefales oppdatert med moderne oppsett og tekst i tråd med dagens standard manøvreringsreglementer.

Post 1

Reguleringshøydene i anbefalt manøvreringsreglement oppgis referert til NN2000.

Sammenhengen til lokale kotehøyder i tidligere manøvreringsreglement framkommer av NVEs brev til Bø kommune av 23.10.1952 (revisjonsdokumentet vedlegg 4), og Skagerak Energi sin epost av 28.03.2022 (dok. 49). Se også den hydrauliske utredningen fra Multiconsult datert 31.10.2025 (dok. 56).

Tidligere konsesjonsgitt LRV er i NVEs brev fra 1952 angitt til kote 113,967 pluss 1,0 m, dvs. at den konsesjonsgitte LRV var på kote 114,967 etter lokalt høydesystem. Dette gjaldt altså med den konsesjonsgitte senkningen på 1 m. Men senkningen ble bare gjennomført for 0,5 m (se revisjonsdokumentets vedlegg 5), og følgelig var LRV på kote 115,467 (lokalt høydesystem). Til dette skal man ifølge e-post fra Skagerak Energi av 28.03.2022 (dok. 49) legge 0,163 m for å få NN1954, og ytterligere 0,026 m for å få NN2000. Dette resulterer i LRV på kote 115,656 (NN2000).

Tidligere uregulert lavvannstand i Seljordsvatn kan da angis til kote 116,156 (NN2000). Lavvannstanden kan antas å tilsvare laveste del av tidligere utløp i Seljordsvatn.

Kotehøyder som brukes i anbefalt manøvreringsreglement for Seljordsvatn er avrundet til nærmeste cm.

Post 2

Posten får mer moderne tekst. Bestemmelsen om tapping i forbindelse med tømmerfløting fjernes som ikke lenger relevant.

NVE anbefaler ny bestemmelse om at når vannstanden i Seljordsvatn er over kote 116,45 i perioden 1. mai til 30. september skal luka stå åpen. Vannstanden skal måles ved luka.

Vi anbefaler å videreføre minstevannføringen slik den har vært praktisert siden den privatrettslige avtalen av 30.12.1983 mellom Midt-Telemark kommune (tidligere Bø kommune) og Sundsbarm kraftverk. Dette betyr at det som hovedregel skal slippes minstevannføring på 4,5 m³/s, men at dette reduseres til 4,0 m³/s når magasinet i Seljordsvatn er oppbrukt under lavvannsperioder på sommeren.

Det anbefales også å ta inn bestemmelse om at det må tilføres vann fra Sundsbarmreguleringen, hvis magasinet i Seljordsvatn er på LRV, og slik tilførsel er nødvendig for å opprettholde minstevannføringen fra Seljordsvatn. Lignende bestemmelse anbefales i manøvreringsreglementet for Sundsbarmreguleringen (se kap. 12 nedenfor).

Post 3

Posten får mer moderne tekst.

Post 4

Posten anbefales erstattet av moderne standardbestemmelse om omgjøring av reglementet hvis vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser.

Bestemmelse om at manøvreringen skal forestås av norsk statsborger anbefales fjernet som ikke lenger relevant.

12. NVEs kommentar til manøvreringsreglement for Sundsbarmreguleringen

For å opprettholde minstevannføringen under lavvannsperiodene på sommeren vil det i perioder være nødvendig at det tilføres vann fra Sundsbarmreguleringen. NVE vil derfor anbefale at det i manøvreringsreglementet for Sundsbarmreguleringen tas med en bestemmelse om tilføring av vann til Seljordsvatn i lavvannsperioden på sommeren, slik at kravet om minstevannføring ut av Seljordsvatn kan overholdes. Den nye bestemmelsen er tatt inn i post 2 i nytt forslag til manøvreringsreglement for Sundsbarmreguleringen.

13. Oppfølging av reviderte vilkår

Med noen unntak er det NVE som er ansvarlig myndighet for oppfølging av de reviderte og omgjorte vilkårene. Dette gjelder bl.a. myndigheten til å gi pålegg om tiltak som endrer vannføring,

vannstand og fysiske forhold i elver og innsjøer/magasiner, f.eks. terskler. Det samme gjelder hydrologiske pålegg der vannføringsmålinger er sentralt.

Det er Statsforvalteren som har ansvaret for oppfølgingen av vilkår om naturforvaltning. Miljødirektoratet har ansvaret når det gjelder anadrom fisk. Statsforvalteren/Miljødirektoratet har myndighet til å pålegge nødvendige undersøkelser knyttet til ferskvannsbiologi, plante- og dyreliv og friluftsliv. Det gjelder også kompensierende tiltak som utlegging av gytegrus, fiskeutsetting og andre tiltak som ikke påvirker de hydrologiske eller fysiske forholdene. Statsforvalteren har også ansvaret for eventuell oppfølging av vilkåret om forurensning.

Eventuell oppfølging etter vilkåret om automatisk fredete kulturminner er det kulturminne-myndigheten som har ansvaret for. Dette er fylkeskommunen, Riksantikvaren eller Sametinget.

Pålegg om tiltak eller undersøkelser må være knyttet til skader som er forårsaket av kraftutbyggingen. Kostnadene for gjennomføring må være rimelige i forhold til skadeomfang og nyttevirkning.

I en del tilfeller kan formålet med tiltak være sammensatt. Dersom det er uklart hvem som har ansvar for å gi pålegg, må dette avklares mellom de respektive myndigheter. Det vil likevel være naturlig å samarbeide om utformingen av tiltak som krever samordning, eller når det er behov for utvidet kompetanse.

14. Framdriftsplan

De nye vilkårene trer i kraft 3 måneder etter vedtaksdato.